

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99

9-21

ՅԳԻ 99

Գ - 21

06 DEC 2011

ԶՈՒՆՐԹ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

Գրեց

ԳՐ. Հ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

(Կիլիկեցի)

ՏՊԱՐԱՆ «ՊԱՅԳԱՐ»-Ի

ՊՕՄԹՈՆ

1925

ՅԳԻ 99

Գ - 21

JAN 2009

24837

[Faint, illegible handwritten text]

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ
ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ
ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ
ԿՈՄՍՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ԳՐ. Զ. ԳՍԼՈՒՍՏԵՆ

20 Ն

Ամէն անոնց՝ որ կեանքի մէջ խնդալ գիտեն,
 Որ թոյլ չեն տար վիշտին բռնել իրենց ... ֆիքէն:
 Ամէն անոնց՝ որ պաղարիւն պահել կրնան՝
 Զայրացնելու չափ մինչեւ իսկ ... չար սատանան:
 Ամէն անոնց՝ որ մարդու պէս կը պայքարին,
 Մոռցած սահմանն ու չափն իրենց ուժին, կարին:
 Ու մա՛նաւանդ ամէն Հայու՝ որ դեռ ունի
 Կաթիլ մը յոյս, ծուփ մը ծիծաղ, ցունց մ՛սս իւնի:

8485-76

ԱՌԱՋԻՆ ԽՕՍՔ
(Փոխան Յառաջարանի)

Առաջի՛ն խօսք, առաջի՛ն բառ՝
Արտասանուած մանուկ բերնէ՛
Ծրնողական սիրտը անհատ
Ուրախութեամբ կը լեցընէ:

Առաջի՛ն խօսքն սիրոյ ուխտին,
— Սիրող սիրտին երանութեան
Առհաս առջեան փա՛ղցր ու հեշտին —
Անմոռաց է միշտ, յախտեան:

Առաջի՛ն խօսքդ՝ խօսակցութեան
Բանալին է յար ոսկեղէն,
Կրցա՞ր յաջող բանալ դուն գայն,
Լրսողդ կուգայ ամէն տեղէն:

Առաջի՛ն խօսքն՝ խօսակիցիդ
Կը ցուցընէ միտքին յատակ-
Միայն տե՛ս եր գայն ճշգրբիտ
Խորաչափես դուն շիփ-շիտակ:

Առաջին խօսքն՝ երբ կը խօսի
Փորձ բանախօսն՝ շա՛տ իրաւ է,
Լաւ կը կշռէ գայն, որպէս զի
Ունկնդիրներն իր գրբաւէ:

Առաջին խօսքս ալ իմ քեզի,
Այս տողերուս ո՛վ ընթերցող,
Հըրբաւէր մըն է որպէս զի
Կարոյսս գանձնի... անսրտադող:

Առաջինէն մինչեւ վերջին
Իմ փառեակներ են... դեղագիր-
Չեմ պահանջեր նս ... այցագին՝
Երբ գործածես դեղդ ուշագիր:

ԶՈՒԱՐԹ ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

ԵՐԱՆԱՍՏՈՆՐԵՑՔՆ ԵՐԲՆԵԱԿ

ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

Կարգայ աստ յո՞ւր ես
Համբարտեմ

— ԶՈՒԱՐԹ ԵՂԻՐ —

Զըւարթ եղի՛ր ամէն ատեն,
Որչափ ալ քեզ շրջապատեն
Տխրութիւններ բազմապիսի՝
Շուրթերէդ թո՛ղ ժըպիտ հոսի:

Զըւարթ եղի՛ր, ա՛յնչափ զըւարթ
Որ նամբուդ վրայ միշտ... ծաղկի վարդ:
Երգէ՛, խնդա՛ մէջ աշխարհիս,
Հագիւ վարդի կեանք մ'իսկ ապրիս:

Զըւարթ եղի՛ր, ու չեմ կարծեր
Որ այնչափ շուտ դուն կ'ըլլաս... ծեր.
Ծերն իսկ զըւարթ, կատակաբան
Հեշտ կը քալէ կեանքի նամբան:

Զըւարթ եղի՛ր, ի՞նչ կը շահիս
Երբոր շալկես հոգն աշխարհիս.
Տխրիս երբոր, հոգ բնես շատ՝
Կը բարձրանա՞յ հասակդ... մէկ մատ:

Զըւարթ եղի՛ր, եւ թո՛ղ ցաւեր
Ձի դարձնեն սիրտըդ աւեր.
Ես գայն միայն կը կոչեմ մարդ՝
Որ վիշտի մէջ իսկ է զըւարթ:

Զըւարթ եղի՛ր, կանուխ կամ ուշ
Կրնայ տխրիլ կեանքդ անուշ.
Շահ է որչափ ուրախ ապրիս,
Քեզ խորատա ա՛յս է, սիրելի՛ս:

Զըւարթ եղի՛ր դուն անպատճառ,
Ամէն չարի կ'ըլլայ մէկ քար.
Զըւարթ եղի՛ր ամէն ատեն,
Հոգ չէ սըխալ իսկ քեզ... դատեն:

Ա Շ Խ Ա Ր Հ

Ա.

Աշխարհ ծով մ'է փոթորկայոյց,
հըռով, փրփրադէզ,
Ծովն ըլլալուդ մի՛ ըլլար անյոյս՝
Երբ... լողալ գիտես:

Աշխարհ գետ մ'է, հոսանքն ի վար
Կը նաւեն շատեր,
Մինչ՝ ո՞ր կ'երթան խօլ, սըրավար՝
Երբե՛ք չեն գիտեր:

Աշխարհ նաւ մ'է, կ'ըսեն ոմանք,
Մարդուն խելքն ալ՝ դեկ.
Արթուն եղի՛ր եւ թափէ ջանք
Կեանքդ ուղղել աղէկ:

Աշխարհ արտ մ'է մեծատարած,
Մարդս ալ՝ մըշակ է.
Գործէ՛, ծոյլին մարդ չի տար հաց,
Բաժինդ մըշակէ՛:

Աշխարհ գանձ մ'է, կրնաս եթէ
Զայն օգտագործել,
Շահիլ սորվիլ լաւ չէ՞ միթէ
Քան... գողնալ, կորզել:

Աշխարհ բանտ մ'է անոնց համար
Որ յոռետես են,
Կեանքն՝ ստեղծուած մը շատ յիմար,
Զոր միշտ կ'անտեսեն:

Աշխարհ տուն մ'է, մենք՝ վարձակալ
Անպայմանագիր...
Տունն այս պարպել պէտք ենք մենք ալ
— Գործ տաժանակիր...:

Բ.

Աշխարհ դըպրոց մ'է երբ ըլլանք
Մենք աշխատասէր,
Զի խընայենք եւ ո՛չ մէկ ջանք
Սորվիլ... մեր դասեր:

Աշխարհ կրկէս մ'է, ուր բոլոր
Մարդիկ կը մըցին.
Զուր վազվըզել ուր, մուր
Զի գար մեր գործին:

Աշխարհ շուկայ մ'է, ուր կ'ընենք
Ամէնս առուծալս,
Բայց վաճառորդն անիտել ու նենգ
... Կը խաբուի յաճախ:

Աշխարհ նամբայ մ'է, գոր ամէն
Մարդ պիտի քալէ,
Զըւարթ անցնինք կեանքի նամբէն,
Ի՛նչ շահ... տըփալէ:

Աշխարհ պարտէզ մ'է ծառաշատ՝
Ծառով պտղաբեր.
Ամուրիներ լոկ անաշխատ՝
Կը մընան... անբեր:

Աշխարհ թատրոն մ'է եւ հոն մենք
ենք հանդիսատես.
Բայց նոյն ստեն դերասան ենք
Գերբերով պէս պէս:

Աշխարհ պանդոկ մ'է շատ բանուկ
Ու հիւրերն ալ՝ մենք,

— Այր, կին, մեծ, փոքր, ծեր եւ մանուկ —
Մինչեւ որ... չըւենք:

Աշխարհ պայֆար մ'է, գոր մարդիկ
Պէտք է որ մըղեն,
Կրողի կ'ըլլա՞յ թոյլ, հանդարտիկ
Ու... նստած տեղէն:

Աշխարհ վեղեղ մ'է ամէն օր
Դժուար ու դերքուկ,
Կը բարձրանայ ամէնը, որ
Ոտք ունի... նապուկ:

Աշխարհ վայելք մ'է շատերուն՝
Որ ցաւ, հոգ չունին,
Ու չեն խորհիր վաղը, հեռուն,
Կուշտ է... փորերնին:

Աշխարհ փորձանք մ'է ա՛յն մարդուն
Որ կ'ապրի մոլոր,
Իրիկուն՝ խեղ, յիմար՝ մ'առտուն,
Օր նոր, աղէտ նոր:

Աշխարհ երազ մ'է երբոր մարդ
Կը խորհի կեանքն իր.
Ի՛նչ շուտ կ'անցնի կեանքն այս գըւարթ
Բնա՛ւ խելք չի հասնիր:

Աշխարհ վիճակ մ'է իրական,
Զոր կ'ապրինք, կրգգանք.
Է՛հ, շատ տարբեր վիճակներ կան,
Մերինին... փառք տանք:

Աշխարհ՝ պայֆար, վերելք, վայելք,
Փորձանք կամ երազ,
Ի՛նչ ալ ըլլայ, վիճակ կամ ելք.
Կ'ապրիս, ... չի մտնաս:

Եթէ մարդիկ բարի ըլլան
Եւ սիրեն իրար՝
Կեանք մը կ'ապրին երանութեան
Քա՛ղցր, սփոփարար:

Սակայն մարդիկ չար կիրքերով
Յար կը մոլորին,
Կ'ըլլայ յանալ տըխուր, խըռով՝
Կեանքը բոլորին:

Եթէ մարդիկ քիչ մը խորհին
Այս կեանքին վըրայ,
Անհոգութեան վերքը, խոր, հին՝
Շուտ կըսպիանայ:

Սակայն մարդիկ անհոգ, յիմար
Կ'ապրին կեանքն այս կարն,
Կեանքի օրերն անոր համար
Զեն մշտազըւարն:

Եթէ մարդիկ ամէն բանի
Գիտնան չափ, սահման,
Զարին ակը կը խափանի,
Կը ցամքի լըման:

Սակայն մարդիկ ենթակայ են
Զափագանցութեան,
Գործեր ասոր կը վըկայեն,
Աւաղելի՛ բան:

Ուստի, մարդիկ պէտք է ապրին
Մարդավայել կեանք.
Բուն կեանքն ապրիլ գործ չէ դիւրին,
Ապրողին յարգա՛նք:

Եթէ մարդիկ աղէկ սորվին
Պարտականութեան
Նըւիրուիլն ի՛նչ է սրտովին՝
Երջանիկ կ'ըլլան :

Սակայն մարդիկ իրենց պարտքեր
Յանալս կ'անտեսեն,
— Տըմարդութեան տըլտուր պատկեր —
Մե՛ղք որ այսպէս են :

Եթէ մարդիկ կամֆի ուժին
Հաւատան իրաւ,
Գործօն կեանքի իրենց բաժին
Կ'ապրին շատ դիւրաւ :

Սակայն մարդիկ հոսանքն ի վար
Նաւել կը սիրեն,
Որ կեանքն իրենց չըլլայ դժուար,
Ապրին հեշտօրէն :

Եթէ մարդիկ ուզեն՝ կ'ընեն
Աշխարհը դըրախտ,
Օգտըւելով ամէն բանէն՝
Կամֆով բազմեքախտ :

Սակայն մարդիկ կ'ընեն աշխարհ
Դժոխքի հանգունակ,
Կարծես հոգ չէ ըլլան թշուառ
... Դըժոխաբընակ :

Ուստի մարդիկ իրենց բախտին
Իրենք են կերտող,
Իրենց անձին թո՛ղ սրտմտին՝
Երբ շարժին ձախտը :

Մարդի՛կ, ուրեմն, օ՛ն, արթնցէ՛ք,
Այ մի՛ քրնանաք.
Վայրկեաններն իսկ են թանկարժէք,
Զըլլայ... ուշ մընաք :

Մարդի՛կ, գործի՛, փոյթ, եռանդուն,
Անխօս, անաղմուկ.
Դուք չէ՞ք գիտեր՝ նիրհող կատուն
... Զորսար բընաւ մուկ :

Մարդի՛կ, բոլոր ձեր թերացման
Պատասխանատուն
Պիտի ըլլաք դո՛ւք անպայման՝
Իրիկուն կամ առտուն :

Մարդի՛կ, երբոր աշխարհի հետ
Կը կարծէք խաղալ՝
Դուք... խաղէ կ'ըլլաք, կ'երթաք դէպ՝ ետ,
Կըսկսիք... կաղալ :

Մարդի՛կ, կեանքէն մի՛ գանգատիք,
Ան շատ հարուստ է,
Երբ բույէներն հատիկ, հատիկ
Փրկէք կորուստէ :

Մարդի՛կ, միայն պէ՛տք է սորվիք
Թէ մարդեր էք դուք,
Երբ մարդկութեան չէք զօրավիգ՝
Զեր պատիւին... թո՛ւք :

Մարդի՛կ, գիտցէ՛ք, մարդ եղողին
Մէկ խօսք կը բաւէ.
Տըմարդն երթայ երբ տակն հողին՝
Աւելի լաւ է... :

Պ. Տ. Ի. Ե.

Ե Ս

Եսն է ամէն բանի մէջ
Կըռուախնձոր մը անվերջ,
Անոր շուրջը կը դառնան
Շարժառիթներ զանազան:

Եսին բոլոր փափաքներ
Եքրե՛ք անտես չենք ըներ,
Թէեւ տեղերն անոր շատ՝
Ջանք պարտադրեն բազմաշխատ:

Եսն անողոք է յանախ,
Մինչեւ անգամ շատ խիզախ,
Շատ անգամ ալ կամակոր՝
Յուսահատի մինչեւ որ:

Ես իրաւ եմ, դուն սուտ ես,
Ես՝ գիտակ, դուն տրգէտ ես,
Ես՝ գեղեցիկ, դուն՝ տրգեղ,
Ցաւը ա՛յս է ամէն տեղ:

Ես խօսիմ ու դուն լքսէ,
Ես առաջ՝ դուն ըսպասէ,
Ես վայելեմ, յետոյ դուն,
Կըռիւր ա՛յս է մարդուն,

Ես ունին՝ բայց՝ ամէնն ալ,
Պէտք չէ բընաւ այս մոռնալ.
Եսերն երբ հաշտ չի փայտն՝
Դուքս չենք հլլեր... անելէն:

Ե՛ս, որ խելոյսն անխիտ ես եմ,
Այս խօսքերը քեզ կ'ըսեմ.
«Ես»ըս գեղջէս իսկ մէջէն՝
Անոնք հորէն անալէտ չեն:

Դ Ո Ւ Ն

Դո՛ւն, իմ ընկեր, խօսակից,
Քեզ պատմաւել հոգ, կըսկիծ՝
Վայել բան չէ ինձ բընաւ.
Այդ մոռնալու չեմ հարկաւ:

Դուն ու ես ենք՝ սակայն՝ միշտ
Հակառակորդ միշտ ու միշտ.
Ասկէ յառաջ կուգան յար
Մեր կըռիւններ անհամար:

Դուն չանցընես երբ քու չափ՝
Գործերով խենդ, հապշտապ,
Ես ալ անխելք գործերով
Չեմ սպառեր իմ կորով:

Դուն ալ միտքէդ մի հաներ
Թէ ունինք ծուռ շատ բաներ.
Ներող ըլլանք մէկ մէկու
Մեծ... տղաքներ մենք երկու:

«Դուն իրաւ ես» ըսելու
Երբ յօժար ենք մէկ մէկու՝
Հոն կը դադրին կազ ու վէն,
Սէր կը տիրէ ե՛ւ մեր մէջ:

Դո՛ւն ալ գործէ, ո՛վ ընկեր,
Լոկ ինձ բաժին չեն ինկեր.
Պատեհութիւն ու պատիւ
Ու վայելքներ բազմաթիւ:

Դուն բե՛ր բաժինդ այս կեանքին,
Ես ալ իմինս՝ խնդագին.
Դուն ու ես պէտք է ըլլանք
Գործակիցներ անմախամք:

Ա Ն

Ան ո՞վ է, երբ դուն ու ես
Գործակիցներ եմք այսպէս,
Երբորդի մը ի՞նչ պէտք կայ.
Կրնանք խորհիլ ասիկա:

Ա՛ն ալ՝ սակայն՝ պէտք է որ
Երբեակ հիմով գորաւոր՝
Ընկերութիւնն հաստատուի,
Ուրիշ կերպ չէ՛ կարելի:

Անո՛ր ալ երբ կուտանք մեր
Գործակցութեան գոյգ ձեռքեր,
Մեր շինածը չի փրկիք,
Կ'ապրինք խաղաղ, յուսալիք:

Ա՛ն ալ մարդ է մեզի պէս,
Պէտք չենք ընել գայն անտես.
Երբ ես՝ ես եմ, դուն՝ դուն ես,
Ան ալ է նիշդ մեզի պէս:

Ան շողկապն է մեր միջեւ,
Ան մղիչ ոյժ՝ մեր ետեւ.
Անոր դերն ալ իրա՛ւ որ.
Ի՛նք մըն է շատ կարեւոր:

Ա՛ն ալ յանախ խորհելու
Պէտք ենք ըլլալ հոգածու,
Եթէ կ'ուզենք ներդաշնակ
Հնչեցընել մեր ... դաշնակ:

Ան, դուն ու ես, բընական
Կարգը ա՛յս է, է՛հ, սակայն,
Երբոր շրջենք մե՛նք այս կարգ,
Կ'ըլլանք ... խաղ՛ ու խայտառակ:

Կ Ե Ա Ն Ք Ը

Ա.

Կեանքն անհատնում, անըսպառ,
Նիւթ մ'է խօսքի, գրքիչի,
Զի վերջանար ան իսպառ,
Սակայն անդարձ... կը թռչի:

Կեանքին՝ շատեր կը կարծեն՝
Գաղտնիքներուն թափանցել,
Բայց նոր հարցեր կ'արծարծեն
Յար միտքերնուն անընտել:

Կեանքը՝ ո՛րչափ հասկընանք՝
Նարէն ունի ան կրննիւ.
Շատ անգամ մերն է... գուր ջանք՝
Մի՛նչեւ իսկ կամքն երբ չընկնիր:

Կեանքի վըրայ խօսելով
Կը փայտենք այս կեանք-ուղին.
Կեանքը ունի բիւր հոլով,
Վա՛յ նամբուն մէջ ինկողին:

Կեանքը՝ սակայն՝ այս կերպով
Զի դադրիր լուրջ ըլլալէ.
Պէտք է փայել անվրդով,
Գանգատելէ ի՞նչ կ'ելլէ:

Կեանքը մե՛րն է՝ որչափ որ
Կը տըրոպեն մեր սիրտեր.
Պէտք է փարինք մե՛նք անոր՝
Երբ փարումնիս... ուշ չէ դեռ:

Կեանքի մասին չունենա՛նք
Սըխալ կարծիք, գաղափար.
Այդպիսի մէկ մոլորանք
Սայթափում մ'է կուրաբար:

Կեանքը՝ մեր իսկ ձեռքերով՝
 Կրնանք նոյնիսկ ըսպաննել,
 Երբ չունենանք կամք, կորով՝
 Կ'ընենք գայն... փոս մը անել:

Կեանքը կարծենք երբ... կատակ՝
 Ու ամէն բան՝ խաղալիկ,
 Կ'իյնանք անդունդն անյատակ՝
 Երբ բարձրանան բիւր ալիք՝

Կեանքը կարծենք երբ երազ՝
 Կ'արթննանք միշտ յուսախար,
 Ոտքերնուս տակն է... աւազ,
 Կը փախենք բայց... առխարխափ:

Կեանքն երբ կարծենք գուտ հանոյք՝
 Կը սըխալինք չարաչար,
 Երբ գան վիշտեր ու թնուկ՝
 Կը մըրնանք խեղն ու անհար:

Կեանքը կարծենք երբ անվերջ՝
 Եւ ծուլանանք յույօրէն,
 Կը ձախողինք կեանքի մէջ
 Ու կը գոջանք... փիչ օրէն:

Կեանքը կարծենք երբ դատարկ
 Ու անիմաստ մէկ շրջան՝
 Կ'ապրինք կեանք մը խեղն, անարգ,
 Կեանք կոչուելու անարժան:

Կեանքը կարծենք երբ... տանջանք՝
 Ու պայքարինք անոր դէմ,
 Պարսպ կ'ըլլայ ամէն ջանք,
 Ես այս... փորձով իսկ գիտեմ:

Կեանքը, ուրեմն, ամէն օր
 Արժեցրնենք եռանդուն,
 Ապրի՛նք ամէն օրն անոր
 Իբրեւ մարդիկ իմաստուն:

Կեանքը ստնենք իբրեւ լուրջ
 Ու իրական մէկ վիճակ,
 Կըշտենք իրերն երբ մեր շուրջ՝
 Չարուիր մեր... ախորժակ:

Կեանքը չէ՛ պահ մըրափի,
 Երագի կեանք մը ուզող
 Մարդը շատ շուտ կըսքափի.
 Ո՛չ, մենք չըլլա՛նք երագող:

Կեանքը ջանքով ու կամքով
 Կրնանք ընել հանելի,
 Երբ վիշտերու... չեթքանք փով՝
 Անոնք շատ չեն գար մեզի:

Կեանքը թէ՛ւ շատ կարն է,
 Կրնանք մենք գայն երկարել
 Գործօն կեանքով որ կ'արժէ.
 Կարն է ծոյլին կեանքին թել:

Կեանքը կոչում մ'է վըսեմ,
 Երանի՛ գայն գիտցողին,
 Բարի կեանքն է անըսեմ՝
 Երբ մտնէ իսկ տակն հողին:

Կեանքը, քեզ բի՛ւր երանի,
 Յաջողքընել երբ կըցար.
 Երջանկութիւնդ չափ չունի,
 Ուրախութիւնդ է անձայր:

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.

Ամուսնութեան մասին մարդիկ
Տեսակ, տեսակ ունին կարծիք.
Ոմանք շատ ցած, ոմանք վըսեմ,
Մէկ քանիներն ես ձեզ ըսեմ:

Ամուսնութեան համար ոմանք
Կը կարծեն թէ է տառապանք.
Ու կը կոչեն գայն անվարան
Ողջ գըրուխին... Աւետարան:

Ամուսնութիւնն՝ ուրիշներ ալ
Կարծեն հաճոյք մը անայլայլ.
Կ'ուզեն չընել վայելքն անտես՝
Զայն կարծելով... պարահանդէս:

Ամուսնութիւնն, կ'ըսեն, ոմանք
Ծախքի բաց դուռ մ'է... անկողանք.
Որչափ ծախսես վերջը չի գար,
Մսխում մըն է անօգտակար:

Ամուսնութիւնն՝ կարծողներ կան՝
Ոսկիի հանք մը պատուական,
Եւ շահաբեր ձեռնարկ մը ժիտ,
Քանի որ կայ... դըրամօժիտ:

Ամուսնութիւնն ոմանք համար
Հոգեբու կեանք մըն է յիմար.
Ամուսնանալ խորհողն էն քիչ՝

Պէտք է կ'ըսեն դրկել... Փըրկիչ: (*)

Ամուսնութեան մասին՝ սակայն՝
Շատ բարձր ու լուրջ խորհողներ կան,
Որոնք կեանքը անամուսին՝
Կը կոչեն կեանք մ'անհամ ու սին:

(*) Ակնարկութիւն Կ. Պոլսոյ Ազգային Հիւանդանոցի յիմարանոցին:

Բ.

Ամուսնութեան համար ոմանք
Կ'ունենան շատ հոգ ու վարանք.
Ոյովհետեւ զաւակներու
... Բեռէն կ'ուզեն փախչիլ հեռու:

Ամուսնութեամբ՝ սակայն՝ ոմանք
Գտնել կարծեն զաւակի... հանք.
Զունին ուրիշ հոգ, մտնումք,
Այլ... «անեցէք, բազմացարուք»:

Ամուսնութիւնն՝ ուրիշներ ալ՝
Նըկատումով մը շատ սըխալ՝
Կը կարծեն լոկ տըրփ, հեշտանք,
Կամ կիրքերու կոյր մէկ պաշտանք:

Ամուսնութիւնն կարծողներ կան
Կանխահոգակ միջոց միայն.
Որ ծեբութեան երբ օրեր գան՝
Զըլլան... միմակ, անօգնական:

Ամուսնութեան այսօրինակ
Շարժառիթներ խեղճուկըրակ՝
Ո՛չ շիտակ են, ո՛չ ալ խոհեմ,
Իմ կարծիքս ալ ձեզի ըսեմ:

Ամուսնութիւնն է սիրտի կեանք,
Թէ՛ վիշտ ունի, թէ՛ ալ՝ բերկրանք.
Ունի պարտքեր, նաեւ վայելք,
Ու երբեք չէ գործ մը... անխելք:

Ամուսնացէ՛ք դուք ո՛վ կէսեր,
Ես երջանիկ կէս չեմ տեսեր.
Ամուսնութեամբ կ'ըլլաք լըման,
Զաւակն ալ... շահ ձեր միացման:

ԿԻՆ ՄԸ

Ա.

Կին մը ունիս երբ կռուասէր,
Որ ողորմանք, խօսք չի լըսեր,
Քեզ կը հիւժէ սպառնապառ,
Ինք կը քաթի իբրեւ... նըպառ:

Կին մը ունիս երբոր շքնայլ,
Որ կը սիրէ փուն ցոյց ու փայլ.
Երջանկութիւնդ շատ չի տեսեր,
Փախիք գոնէ մինչեւ... բեւեռ:

Կին մ'երբ ունիս քեքեւսօլիկ,
Եւ կիրքերուն ձեռք խաղալիկ,
Կեանքն իր կ'ըլլայ յիմար յորձանք,
Ու քուկդ ալ քեզ՝ խոշոր... փորձանք:

Կին մը ունիս երբ շողակրատ,
Որ չի լըսեր խօսք ու խըրատ,
Երբ չես ուզեր տունըդ քողով՝
Պէտք է ըլլաս կամարոր... խով:

Կին մը ունիս երբոր պչրատ՝
Հանգոյց մըն է ան շատ կենտոտ,
Եթէ լուծել գայն չես կրնար՝
Դուն... կը լուծուիս, չի կա՛յ հընար:

Կին մը ունիս երբ ջըղային՝
Թո՛ղ նախանձով քեզ չի նային.
Կին մ'այդպիսի դժուարահան՝
Է՛հ, չէ արդէն քեքեւ մէկ... խաչ:

Կին մը ունիս երբ անպարկեշտ՝
Երջանկութեան տուր հըրածեշտ.
Այդպիսի կին մըն է վատ իժ,
Ու անկէ մեծ չըլլար... պատիժ:

Բ.

Կին մը ունիս եթէ հըլու,
Ա՛յ բան չունիս հոգ ընելու.
Տակն ու վըրայ ըլլայ աշխարհ
Ամենեւին... տասնոց չես տար:

Կին մը ունիս երբ տնտեսող,
Ունիս ազբիւր մ'ոսկի հոսող,
Աղքատութիւնն ա՛լ պաղերես՝
Ձի նայիր իսկ քու դուռէդ ներս:

Կին մը ունիս երբ լըջամիտ,
Մինչեւ անգամ քու քշնամիդ
Կին մ'այդպիսի յարգէ պիտի,
Թէ նախանձէն նոյնիսկ... քաթի:

Կին մ'երբ ունիս սակաւաբան՝
Կեանքի նամբէդ յար, անխափան
Առաջ քալէ՛ սիրտով քեքեւ,
Տունդ չի մտներ կըռիւի... դեւ:

Կին մը ունիս երբ պարզասէր,
Որ նորոյթի չառներ դասեր,
Երբե՛ք պիտի չըլլաս տընանկ,
Մինչեւ անգամ ըլլաս... սընանկ:

Կին մը ունիս երբ ժիր, առողջ,
Որ արթուն է, եռանդ ամբողջ.
Կին մ'այդպիսի շընո՛րիք յաւէտ,
Հոտուրտա՛ գերդ... վարդ հոտաւէտ:

Կին մ'երբ ունիս պարկեշտասուն,
Կին մը պարծանք կընոջ դասուն.
Բախտն երդիքիդ ունիս ներքեւ,
Քեզ է գարկեր... էն մեծ պարգեւ:

ԿՆԻԿ ԿԱՅ, ԿՆԻԿ ԱԼ ԿԱՅ

Ա.

Կնիկ կայ որ մարդուն
Կը բերէ մեծ բախտ,
Կնիկ կայ որ գլխուն
Կ'իջնէ իբրեւ... լախտ:

Կնիկ կայ որ էրկան
Կուտայ խանդ, ոգի,
Կնիկ կայ որ միշտ գայն
Կը խոթէ... մեղքի:

Կնիկ կայ որ նեղսիրտ
Այրն իսկ կ'ընէ հան,
Կնիկ կայ որ տանող
Մարդուն իսկ է... խաչ:

Կնիկ կայ որ իր տուն
Միտ կ'ընէ դրբախտ,
Կնիկ կայ որ իր տուն
Կը բերէ... ժանտախտ:

Կնիկ կայ որ իր ձեռք
Կեանք ափռէ իր շուրջ,
Կնիկ կայ որուն ձեռք
Կերպասն իսկ է... քուրջ:

Կնիկ կայ որ սիրող
Մ'է անհաւասար,
Կնիկ կայ որ պաշտող
Սիրտն իսկ կ'ընէ... սառ:

Կնիկ կայ որ կեանքին
Համն իսկ է ու աղ,
Կնիկ կայ որ կեանքին
Լեղին է, աւաղ...:

Բ.

Կնիկ կայ ժրագուլս՝
Իր էրկան պըսակ,
Կնիկ կայ որ փորձանք
Է բազմատեսակ:

Կնիկ կայ տընաշէն,
Բարի, անձնուէր.
Կնիկ կայ դէգ, յիմար
Նսեւ... տընաւեր:

Կնիկ կայ միամիտ
Իբրեւ աղանի,
Կնիկ կայ որ... օձի
Նըման խելք ունի:

Կնիկ կայ խօսք գիտցող
Ու սակաւարան,
Կնիկ կայ շատախօս,
... Անտանելի՛ բան:

Կնիկ կայ հեգ, խոնարհ
Գառնուկի նըման.
Կնիկ կայ կատաղի
Իբր անգուսպ... գազան:

Կնիկ կայ շատ պարկեշտ
Ինք իր պատւին տէր.
Կնիկ կայ որ... խպնիկ
Անգամ չի գիտեր:

Կնիկ կայ պաշտելի՛
Իբրեւ հըրեշտակ.
Կնիկ կայ որ եօթն հեղ
Անցնի... գետնին տակ:

ԷՐԻԿ ԿԱՅ, ԷՐԻԿ ԱԼ ԿԱՅ

Ա.

Էրիկ կայ գառի
Ունի վարք ու բարք.

Էրիկ ալ կայ որ
Է գերդ քացախ... բարկ:

Էրիկ կայ ազնիւ
Խորհող ամէն բան,
Էրիկ կայ որ տան
Մոռցած է... նամբան:

Էրիկ կայ խռիւմ,
Նաեւ իմաստուն,
Էրիկ կայ ձեռքով
Կործանող իր տուն:

Էրիկ կայ պարկետ,
Նըւիրուած իր տան.
Էրիկ ալ կայ որ
Տան մէջ է... սատան:

Էրիկ կայ բանուկ
Իբրեւ մեքենայ,
Էրիկ ալ կայ որ
Միշտ... կը բնանայ:

Էրիկ կայ վըրան
Կինն իր գուրգուրայ.
Էրիկ ալ կայ որ
Զարժեր... մէկ փարայ:

Էրիկ կայ որ ի՛նչ
Էրիկ է տիպար.
Էրիկ կայ գլխուն
Հանդիպի... տապար:

Բ.

Էրիկ կայ գիտէ
Կնկան սիրտ գրաւել.
Էրիկ ալ կայ որ
Է... բակի աւել:

Էրիկ կայ կնկան
Կ'ըլլայ քահանայ,
Էրիկ կայ կնկան
Կ'ըլլայ... սատանայ:

Էրիկ կայ կնկան
Փառքն է ու պարծանք,
Էրիկ կայ կնկան
Գլխուն է... փորձանք:

Էրիկ կայ կնկան
Տէր ու պաշտպան է.
Էրիկ կայ որ գայն
Գլխէ... կը հանէ:

Էրիկ կայ կնկան
Վըրայ քագաւոր,
Էրիկ կայ մէջը
Հոգի չի կայ որ...:

Էրիկ կայ կինն իր
Հոտուրտող գերդ վարդ.
Էրիկ կայ որ գայն
Զարժեր կոչել... մարդ:

Էրիկ կայ կինն իր
Պաշտող կաթոգին,
Էրիկ ալ կայ որ
Թո՛ղ ելլէ... հոգին:

Ա Ղ Ջ Ի Կ

Աղջիկը՝ պըտուդ, իսկ ծառն է մայրը,
Դուն անոր համար՝

Փուն հարցուփորձին չես գտներ ծայրը,
Նախ հարցուր իր մայր:

Աղջիկ գաւակը տունկ մըն է փափուկ,
Կարօտ խընամփի,
Յանախ երբ հանուի իր տունէն տափուկ՝
Մե՛ղֆ որ... կը ցամփի:

Աղջիկ ունենալ ցաւ ունենալ է,
Կ'ըսեն շատ մայրեր,
Սակայն այդ ցաւը յանախ իրենցմէ՝
Ուրիշն է... այրեր:

Աղջկան մը համար պատրաստել կրնան
Օժիտ մը ընտիր:

Առողջ կրթութիւն մը տալն է սակայն՝
Դժուարին խնդիր:

Աղջիկ մը համեստ, ուսեալ, գեղանի
Եւ... հարուստ նո՛յնֆան,
Համեղ կարկանդակ մ'է ախորժելի,
Շերտ մ'ալ... սեր վըրան:

Աղջկան մը սիրտը կըզպըւած դուռ մ'է,
Եւ ո՛չ աւելի:

Յիմար մը չէ՞ ան որ հոն կը դիմէ՝
Չառած... բանալի:

«Աղջիկ քեզ կ'ըսեմ, հարսնուկ դուն լըսէ»,
Այս կերպով երբոր
Մեզ կը խըրատեն՝ լըսենք, անվնա՛ս է.
Չի ցաւի մեր... փոր:

Տ Ղ Ա ' Ս

Տըզա՛ս, նայէ որ ձեռքդ չի խոթես
Ամէն քարի տակ,
Մէկէն օձ կ'ելլէ, միւսէն՝ կարին, տե՛ս,
Խօսքս չէ... կտտակ:

Տըզա՛ս, քայլերուդ եղիք ուշադիր,
Տես ուր կը կոխես,
Ան՝ որ իր ոտքերն ուղղել չաշխատիր՝
Կ'իյնայ... կոյրի պէս:

Տըզա՛ս, երեսիդ ամէն խնդացող
Քեզ քարեկամ չէ,
Ոչ ալ ոտխոյ է ամէն հարուածող,
Խելքդ... տուն կանչէ՛:

Տըզա՛ս, կիրքերդ սանձել մի՛ մտնար՝
Որ չիշխեն վըրադ.
Ջանոնք ըրէ քեզ ծառաներ խոնարհ,
Ո՛չ տէր ապիրատ:

Տըզա՛ս, մանաւանդ, փախի՛ր անպարկեշտ
Կընօջ քեւերէն.
Հոն քեզ կըսպասէ մա՛հ անիրաժեշտ,
Անոնք... օձեր են:

Տըզա՛ս, սորվելիք շատ բաներ ունիս,
Սորվէ՛ շարունակ.
Թափած ցանֆիդ չափ արդիւնք կ'ընդունիս,
Կ'ըլլաս ընդունակ:

Տըզա՛ս, նայէ որ չանգոսնես բընաւ
Խորհուրդ ու խըրատ.
Երբ խութի գարնես դուն քու կեանֆիդ նաւ՝
Կը ցաւի՛մ վըրադ...:

Ս Ի Ր Է՝

Սիրէ՛ խըբատ . իմաստուն է
Ան որ խըբատ մտիկ կ'ընէ .
Խօսք չի լըսող մարդը ապուշ՝
Կը գղջայ՝ բայց մե՛ղք որ . . . շատ ուշ :

Սիրէ՛ կեանքը . մարդ մ'իր կեանքին
Ի՛նք է տըւող արժէք մ'անգին .
Բուն կեանքն ապրող մարդ շատ քիչ է .
Ամէն փայլուն բան ոսկի չէ :

Սիրէ՛ գործը . աշխատողը
Ոսկի կ'ընէ դպած հողը .
Իսկ դանդաղկոտ ծոյլն անամօք
Մինչեւ իր՛կուն կը կըլլէ . . . օդ :

Սիրէ՛ ուսում . եղի՛ր արթուն ,
Դըպրոց մըն է կեանքը մարդուն .
Երբ չես սորված կեանքէն քու դաս՝
Տըգէտ եկար , . . . յիմար կ'երթաս :

Սիրէ՛ պատիւ . բարի անուն
Սիրելի է միշտ ամէնուն .
Անդարման չէ ո՛չ մէկ կորուստ՝
Եթէ պատուով ըլլաս . . . հարուստ :

Սիրէ՛ բարիք , ըրէ՛ բարիք ,
Թէեւ փոխան գտնես չարիք ,
Աղամանողը անարժէք չէ ,
Մինչեւ իսկ երբ . . . ցեխի մէջ է :

Սիրէ՛ մարդը . մարդիկ բոլոր ,
Որդիներ չե՞ն մէկ հօր , մէկ մօր .
Բայց , մե՛ղք , երբեմն մէջն իսկ մէկ տան՝
Մէկն հրեշտակ է , միւսը՝ . . . սատան :

Ա Տ Է՝

Ատէ՛ սաղբանք . չար խորհուրդներ
Կործանումի քեզ կը տանին .
Երբ խարելու խիզն չես ընե՛ր՝
Վատ ծընունդն էս . . . չար սատանին :

Ատէ՛ մեղքը , որ անպատճառ
Կը յըղանայ , մահ կը ծնի ,
Օճն համբուրող մարդը յիմար՝
Ինք կըստանայ համբոյր . . . թոյլի :

Ատէ՛ ծուլանք . ծոյլին համար
Միշտ կանուխ է , դեռ առիթ կայ .
Բայց շարունակ չըլլար ամառ ,
Շուտով սովի ձըմեռ կուգայ :

Ատէ՛ մութը տըգիտութեան ,
Գիտութիւնն է լոյսը միտքին .
Մութը քալող մարդիկ՝ սակայն՝
Կը խաւարեն իրենց հոգին :

Ատէ՛ գործերն անպատուաբեր ,
Պատուաւոր կեանքն է յաղթանակ ,
Երբ պատիւիդ ես անտարբեր՝
Մարդ չես կոչուիր , այլ . . . աւանակ :

Ատէ՛ չարիք . քեզ չեն սիրեր
Երբ ըլլաս մարդ մը չարամիտ ,
Միշտ կը տենչան՝ դիրքէդ երեր՝
Թաւալգըլոր . . . կործանումիդ :

Ատէ՛ կիրքը , փախի՛ր անկէ ,
Ան մոլուցք մ'է չարանըշան .
Թէ ոչ մարդիկ կ'ըսեն . Անկ է
Սատակումը կատաղի . . . շան :

Յ ՈՒ Ս Ա՛

Յուսա՛, ո՛վ սիրտ, ամէն օր .
Տաճէ՛ յոյսեր նորանոր .
Սորվէ՛ թէ յոյսն այս կեանքին
Մէկ մեծ պարգեւ է անգին :

Յուսա՛, բայց ո՛չ չափազանց .
Ու տենչերուդ միտո ղիր սանձ .
Երբոր ըլլաս յուսախար՛
Կը քալես բայց... առխարխալ :

Յուսա՛, սակայն մի՛ մոռնար
Գործել . ըլլալ ջանահնար .
Երբոր ապրիս լոկ յոյսով՛
Կը մընայ քեզ... կըլլել հով :

Յուսա՛ պէտքերդ քու անձէդ .
Կարագ չուտես՝ կ՛ուտես... ձէթ .
Պանիր քարէ՛ քու հացին .
Միշտ գըքոտ չէ... դըրացին :

Յուսա՛ որ վաղն այսօրէդ
Լա պիտ՛ ըլլայ... քիչ մը գէթ .
Բայց այս օրըդ երբ մոռնաս՛
Չես մընար վաղն անվընաս :

Յուսա՛ որչափ որ ողջ ես .
Երբ ա՛լ յուսալ կարող չես՛
Սիրտըդ արդէ՛ն կը սառի .
Կեանքն ալ մէջըդ կը մարի :

Յուսա՛, ո՛վ սիրտ, ամէն օր
Մէջդ արծարծի՛ն յոյսեր նոր .
Անյոյս կեանքն է մըքագին ,
Յոյսն է արեւ մեր կեանքին :

ՄԻ՛ ՅՈՒՍԱՐ

Մի՛ յուսար որ ամէն օր
Շատ բարիքներ, բիւր շընորի
Շրջապատեն ցիտի քեզ ,
Դուն ալ պէտք է որ... ցատկես :

Մի՛ յուսար որ ամէն ջանք
Կը պըսակուի անգրկանք .
Կրնաս յոգնիլ ու տատիլ
Ու լոկ օդին աշխատիլ :

Մի՛ յուսար որ ամէն ոք
Քեզի համար կ'ընէ հոգ .
Դուն գտիր քու գլխուդ քար՛
Որ չի գոջաս չարաչար :

Մի՛ յուսար որ բարեկամ
Կը գտնես շուրջդ շատ անգամ .
Նախանձորդներդ ոչ սակաւ
Ծուռ կը նային քեզ տակաւ :

Մի՛ յուսար որ աշխարհի
Մէջ ամէն մարդ է բարի .
Կան չարեր ալ որ կրնան
Խարել նոյնիսկ... սատանան :

Մի՛ յուսար որ անվարան՛
Պիտի մարդիկ արտոքան
Գընահատել քու գործեր ,
Այդ՝ դիւրին բան մի՛ կարծեր :

Մի՛ յուսար, ո՛չ, մի՛ յուսար ,
Ամէն տենչիդ հաւասար
Յագուրդ չի կայ անպայման ,
Կ'ըղձաս մինչեւ... գերեզման :

Հ Ա Ի Ա Տ Ա՛

Հաւատա՛ որ խաղ չէ աշխարհ
եւ ոչ ալ կեանքն անհամ կատակ .
Վիճակը քու կ'ըլլայ դժուար՝
Երբ ապրելու չըլլաս ատակ :

Հաւատա՛ որ դուն իբրեւ մարդ՝
կոչում մ'ունիս, ու յատուկ դեր .
կեանքըդ ապրէ խիղճով հանդարտ .
Թո՛ղ ուզածնին ըսեն մարդեր :

Հաւատա՛ որ ունիս ուժեր ,
Իմաստութեամբ գանձնք փորձէ .
Նախ խորհողը շատ չի տուժեր ,
Անգիտակ ջանքն... անխելք գործ է :

Հաւատա՛ որ աշխարհի մէջ
Բարին չարը յաղթէ պիտի .
Այս՝ չի կարծես սին յայս մը խեղճ .
Մըխիթարանք... այլած սիրտի :

Հաւատա՛ որ կանուխ կամ ուշ
Պիտի կեանքիդ հաշիւը տաս .
Անոր համար եղի՛ր ըզգոյշ՝
Ուրկէ՞ կուգաս եւ ո՞ւր կ'երթաս :

Հաւատա՛ որ խելքը մարդուն
Զի հասկընալ կրնայ շատ բան .
Բայց դուն պահէ՛ միտքըդ արթուն
Որ չըլլաս մարդ մ'անմիտ... անբան :

Հաւատա՛ որ հաւատքն արդէն
Կարողութիւն մ'է քանկագին .
Կասկածներ յար ծուլանք կ'առքեն .
Հաւատքն ոյժ է գործի կեանքին :

ՄԻ՛ ՀԱԻԱՏԱՐ

Մի՛ հաւատար կեղծաւորին
Թափած անուշ լեզուներուն .
Երբ քեզ որսայ դիւրին , դիւրին
Կ'ըլլայ... գայլ մը անագորուն :

Մի՛ հաւատար պարծենկոտին ,
Որ կը ջարդէ խոշոր , խոշոր .
Ուժերն յառախ իր կըթռտին՝
Զի խօսքով է... ամենագոր :

Մի՛ հաւատար խաբեքային
Հընարքներուն փուն , կցկըտուր .
Մերժէ՛ խորհուրդն իր դիւային
Առաջնորդէ գայն դէպի... դուռ :

Մի՛ հաւատար . գործեր յիմար
Բարեյաջող արդիւնք չեն տար .
Զի հով ցանող մարդուն համար
Փոթորիկն է... բաժին արդար :

Մի՛ հաւատար . կեանք մը մոլար՝
Երջանկութեան չառաջնորդեր .
Զար սիրտն երբեք խաղաղ չըլլար ,
Կ'այրի սիրտդ՝ երբ այլես սիրտեր :

Մի՛ հաւատար , մարդն անհաւատ
Ըսփոփանքէ գուրկ է յաւէտ .
Կեանքն իր խեղճուկ վիճակ մ'է վատ ,
Ու ծով մը յար մըրբկաւէտ :

Մի՛ հաւատար երբ քեզ ըսեն .
«Աշխարհս է լուկ մէկ կոյր դիպուած .
Մարդիկ յիմար տըղու պէս են ,
Կը քնանայ վերն ալ... Աստուած» :

Մ Ի

Ա.

Մի՛ խառնըլիք ամէն խօսքի,
խօսքն արծաթ է, լըռելն՝ ոսկի.
Լեզուն՝ թէեւ անդամ փոքրիկ՝
Կը փըրցնէ մեծ... փոքորիկ:

Մի՛ արտորար երբ կը գործես,
Ամէն բան միշտ պէտք է փորձես.
Ան որ գործէ յար գահապէժ՝
Յետոյ խելի կուգայ յաւէժ:

Մի՛ տրտնջար միշտ բախտին դէմ,
Այդ՝ քաջ մարդու գործ չէ գիտեմ.
Կ'ուզե՞ս բախտըդ ժպտեցնել քեզ,
Դուն ալ յանախ պէտք է ցատկես:

Մի՛ սիրեր դուն կազ ու կըռիւ,
Կիրքով կ'այրիս իբրեւ... խըռիւ.
Ան որ չար է ու կըռուագան՝
Կ'ուտէ երբեմն ալ... գաւազան:

Մի՛ մըշակեր մոլութիւններ,
Անոնք օձեր են բունաբեր.
Երբ կը տաքնան մէջ քու գիրկին՝
Քե՛զ կը խայթեն կրկին, կրկին:

Մի՛ աշխատիր խաբել մարդիկ,
Շիտակ գործէ՛ ու հանդարտիկ.
Միշտ չեն անար սըտախօսին,
Յանախ կ'իյնայ ինք մէջ... փոսին:

Մի՛ յոխորտար հըպարտ, հըպարտ,
Պէտք է խոնարհ ըլլայ միշտ մարդ.
Կաղնիներուն յաղթահասակ՝
Կ'իջնէ յանախ... կըրակ, կայծակ:

Բ.

Մի՛ բամբասեր, այդ՝ վատ սիրտի
Մոլութիւն մ'է չարաբընար.
Կըսպիանայ վերքը սուրի,
Լեզուին վերքը չըսպիանար:

Մի՛ վճտացներ ո՛չ մէկ հոգի՝
Վարմունքով խիստ, անագորուն.
Ասեղը հախ խոթէ քեզի,
Յետոյ... հերիւնն ուրիշներուն:

Մի՛ խարդալներ եւ ո՛չ մէկ բան,
Կը կասկածին գործէդ խախտու.
Կասկածանքի անել համբան
Կը տանի քեզ մինչ... հախտախտու:

Մի՛ գըզորըլիք ամէն խօսքէ,
Լայնկէկ բըռնէ՛ քիչ մը քու սիրտ.
Երբ կը խօսին հոնկէ, հոսկէ՝
Կ'ըլլան երբեմն խօսքեր... անկիրք:

Մի՛ վըհատիր երբ քու գործեր
Գէշնան երբեմն ու ձախողին,
Այնչափ դիւրին բան մի՛ կարծեր
Յաջողութեան դերբուկ ուղին:

Մի՛ վագվըզեր անըպատակ,
Ամէն բաներ կըշու՛ աղէկ.
Նաւահանգիստ չերթար շիտակ՝
Ալետատան հաւ մը... անղէկ:

Մի՛ մոռնար որ կեանքն ունայն չէ,
Թէ՛ արժէք, թէ՛ իմաստ ունի.
Տէրն առաջնորդ քեզի կանչէ
Ու ապրէ՛ կեանքն իմաստունի:

Մի՛ մտմբտար. կեանքը մարդուն
 Երազ մըն է սակայն... արքուն:
 Ուզածիդ չափ հաշիւ ըբէ,
 Հագարին կէսն... հինգ հարիւր է:

Մի՛ վարանիր. երբ տնտընաս՝
 Գիտցի՛ր քէ շատ... ուշ կը մընաս.
 Խելօքն հաշիւ երբ կ'ընէ դեռ՝
 Անխելքն արդէն... գետն է անցեր:

Մի՛ ծուլանար. ամօ՛ք է քեզ
 Երբ չաշխատիս դու մարդու պէս.
 Իբր մա՛րդ ապրէ արեւին տակ,
 Եթէ ոչ... ծուլ նետուէ շիտակ:

Մի՛ վըհատիր. յոյսի քեւեր
 Թո՛ղ քոցընեն քեզ դէպի վեր,
 Յոյսդ երբ քաղես, ո՛վ ցաւագար,
 Եղար արդէն... տապանաբար:

Մի՛ երագեր. երագատես
 Մարդիկ յանախ կ'ըլլան, գիտես,
 Անգործնական ու անհաշիւ.
 Կ'ապրի՞ն, այդ իսկ գիտեն հագիւ:

Մի՛ նախանձիր. զի նախանձին
 Վիշտն ու վընասն է նախ անձին.
 Ազնիւ սիրտն է որ միշտ եւ յար
 Կ'ուրախանայ սիրողաբար:

Մի՛ անտեսեր, ո՛վ քարեկամ,
 Խըրատ մը որ մինչեւ անգամ.
 Քեզ աւելորդ կըրնայ քըւիլ,
 Կ'արժէ անո՛ր իսկ հետեւիլ:

Մի՛ կարծեր անձդ գորաւոր շատ՝
 Փորձէ՛ քու ոյժ՝ յետոյ պարծէ՛.
 Ուրիշին բռունցք չուտող մէկ մարդ
 Իր բըռունցքը... քար կը կարծէ:

Մի՛ կարծեր անձդ շատ մեծ բանգէտ,
 Գիտուքիւնը սահման չունի.
 Իմաստակը պարծուկ, անպէտ՝
 Հագիւ ունի խելք... քոչունի:

Մի՛ կարծեր անձդ շատ շատ բարի,
 Մարդ եմք ունիմք հազար պակաս.
 Երբ սրբանալ ջանաս կարի՝
 Թ'երես փորձի մ'իսկ չի տոկաս:

Մի՛ կարծեր քե՛զ միայն ժուժկալ,
 Ողջախոհ ու առաքինի,
 Մինչ փորձուքեան կարծես տակալ՝
 Բերնէդ կընայ հոտիլ... գինի:

Մի՛ կարծեր քէ ինքնահաւան
 Ըլլալը միշտ ապահով է,
 Երբ կը կարծես անձդ անսաւան՝
 Կրնաս փլչիլ պզտիկ... հովէ:

Մի՛ կարծեր քէ ծածկել կրնաս
 Յանցանք մը իսկ չնչին, փոքրիկ.
 Մարդու մ'երբ տաս ոչինչ վընաս՝
 Գլուխըդ կուգայ մեծ... փոքորիկ:

Մի՛ կարծեր անձդ մարդ մ'եզական,
 Մաքրակենցաղ, պարտանանայ,
 Է՛հ, աշխարհիս մէջ ինչե՛ր կան.
 Կրնայ ծոցէդ ելլել... քու խաչ:

ՄԻ՝ ՆԱԽԱՆՁԻՐ

Մի՛ նախանձիր դուն չարերուն,
Անոնք կրնան պահ մ'յաջողիլ .
Բայց հիմերնին է երերուն,
Օր մը կ'ըլլան . . . արմատախիլ :

Մի՛ նախանձիր բարիներուն,
Կրնայ ժպտիլ բախտն անոնց ալ .
Երբ ըլլաս միշտ բարի, ներհուն,
Յաջողութիւն կրնաս յուսալ :

Մի՛ նախանձիր բշտամիտ՝
Երբոր յաղթէ պայքարին մէջ,
Դուն եղի՛ր միշտ հաստատամիտ,
Բախտը ունի շատ . . . ելեւէջ :

Մի՛ նախանձիր բարեկամիդ՝
Երբ երջանիկ կեանք կը վարէ .
Ըլլաս երբոր՝ ա՛յնչափ անմիտ՝
Խելիդ յիմարի խելէն . . . վար է :

Մի՛ նախանձիր մեծատունին,
Որ բիւր բարիք կը վայելէ .
Հարուստներ միշտ . . . գոհ սիրտ չունին,
Թէեւ այդ շա՛տ անվայել է :

Մի՛ նախանձիր մեծ մարդերու,
Մարդ մ'որ դիրքի, պատուի հասա՛
Հարկաւ քափեց ջանքեր մ'ազդու .
Մեծ գրելոյսն ալ ունի . . . մեծ ցաւ :

Մի՛ նախանձիր, անօգուտ է
Թունեղ յեզուն չար նախանձին,
Նախանձոտ սիրտն ինքզինք կ'ուտէ .
Վընասելով յար նախ . . . անձին :

ՄԻ՝ ՍԽԱԼԻՐ

Մի՛ սըխալիր, արդարութիւնն
Ուշանալ կըրնայ,
Բայց պատիժի հարուածը նոյն՝
Կուտայ անխընայ :

Մի՛ սըխալիր խորհելով որ՝
Խիղճ, օրէնք սուտ են .
Երբ այդ խորհին մարդիկ բոլոր՝
Մէկգամէկ . . . կ'ուտեն :

Մի՛ սըխալիր, գուք, գորով, սէր
Ոչինչ բաներ չեն .
Երբ դուն չունիս՝ մի՛ ըսպասեր
Քեզ բաժին մէջէն :

Մի՛ սըխալիր . ի՛նչ որ ցանես
Զայն հնձես պիտի,
Երբ բոյն քանդես, տուն կործանես՝
Բոյնդ ալ կը խախտի :

Մի՛ սըխալիր, դիւրին գործ չէ
Աշխարհը խաբել .
Գործըդ աշխարհ կեդծ կը կոչէ,
Խօսքդ ալ՝ . . . առասպել :

Մի՛ սըխալիր, երբ խախտու է
Հիմը քու կեանքին,
Զես յաջողիր, անօգուտ է,
Մե՛ղք աշխատանքին :

Մի՛ սըխալիր՝ որչափ որ ալ
Սըխալական ենք .
Կրնան մարդիկ երեսդ պոռալ .
«Ո՛վ խաբերայ նենգ» :

ԵՐԱՆԻ՛ ԲԵԶ

Երանի՛ ֆեզ, ունիս եթէ
Համբերութեան մեծկակ պաշար .
Համբերողը միայն գիտէ
Շատ չարերու ազդեցիկ նար :

Երանի՛ ֆեզ, եթէ գիտես
Աշխատութեան արժէքն ու յարգ .
Աշխատողին ժիր, կանխատես՝
Մտանոն երբեք չըլլար դատարկ :

Երանի՛ ֆեզ, երբ ժուժկալ ես,
Ու կիրքերուդ դընող սահման .
Երբ կեանքի մէջ գգոյշ փախս՝
Մի՛ ունենար վախ . . . կործանման :

Երանի՛ ֆեզ երբ ֆու ուժեր
Կը գործածես իմաստնաբար,
Գործ գիտցողը բնա՛ւ չի տուժեր,
Ոտֆերուն տակ չի գար . . . փայլար :

Երանի՛ ֆեզ, երբոր գիտես
Քեզ բարեկամ ընել շատեր .
Վիճակըդ չեն ըներ անտես
Ու չարաչար ֆեզ չեն դատեր :

Երանի՛ ֆեզ, եթէ կրցար
Հասկըցուիլ ու հասկըցնել,
Այդ՝ իսկապէս գործ մ'է դժուար .
Կեանքի ուղիդ ա՛լ չէ անել :

Երանի՛ ֆեզ, կրցար եթէ՝
Արժեցընել կեանքդ անցաւոր .
Մեռնիս երթաս իսկ, ո՞վ գիտէ,
Կրնան հանել ֆեզ . . . յանցաւոր :

ՎԱ՛Յ ԲԵԶ

Վա՛յ ֆեզ, ո՛վ ազգ, որ վըրադ
Անարժաններ կը տիրեն,
Կը ցեխոտի անարատ
Պատիւդ նորէն ու նորէն :

Վա՛յ ֆեզ, աշխարհ, որ ֆու մէջ
Արդարութիւնն է մեռեր .
Մ'օտ է եւ ֆու մահդ ու վերջ,
Ա՛լ չես ապրիր շատ օրեր :

Վա՛յ ֆեզ, երկիր, որ ֆու հող
Զի վարձատրեր քրտինքներ .
Մէջդ առէն բան է ձախող,
Երջանկութիւն չես գտներ :

Վա՛յ ֆեզ, ֆաղաֆ, բի՛ւր վայ ֆեզ,
Որ թագաւորդ է մանուկ,
Աղէտներու մէջ պէս պէս
Բախտըդ կ'ըլլայ շատ բանուկ :

Վա՛յ ֆեզ, ո՛վ տուն, որ մոլի
Հայր մը ունիս անարժան,
Ամէն անդամդ կը մոլի
Արարֆներով դըրուժան :

Վա՛յ ֆեզ, գըլուխ, ոտֆերդ երբ
Կը մոլորին ծուռ նամբայ,
Զարիֆներով բազմակերպ
Կը հարուածուիս անխընայ :

Վա՛յ ֆեզ, անձս, երբ մէկ մ'իյնաս,
Ելլելը շատ դիւրին չէ .
Իյնալ՝ մընալ անվընաս՝
Զըլլար . . . յսելքդ տուն կանչէ :

ԵՔԷ ԿՈՒԶԵՍ

Ա.

ԵՔԷ կ'ուզես որ ֆու կեանքին
Օրեր մութի մէջ չի յանգին՝
Զըւարթ եղիւ ամէն ատեն,
Թէ՛ սիրեն քեզ եւ քէ՛... ատեն:

ԵՔԷ կ'ուզես որ այս աշխարհ
Զի գաս, չերթաս իբրեւ... ոչխար,
Աչքերդ բա՛ց. խելդ գործածէ՛,
Խելօքն այսպէս յար գործած է:

ԵՔԷ կ'ուզես որ քեզ յարգեն,
Գոհ մնան ֆու վարժարբէն,
Անկեղծ եղի՛ր, ապրէ՛ շիտակ,
Մի՛ ունենար կեանք մը... պիտակ:

ԵՔԷ կ'ուզես ըլլալ յաջող
Եւ չունենալ քեզ դէմ... հաշող,
Գուն ո՛չ մէկուն մի՛ նետեր ֆար,
Ու կարն նամբող ըրէ՛ երկար:

ԵՔԷ կ'ուզես որ երջանիկ
Ապրիս, երգես գերդ... դեղձանիկ,
Գոհսիրտ ծամէ՛ ֆու չոր պատառ,
Հարուստին դուռ... մի՛ հռտուրտար:

ԵՔԷ կ'ուզես որ քեզ սիրեն՝
Մի՛, մի՛ քոչիւր երբե՛ք վերէն.
Ազմուկ հանէ պարապ տակառ,
Պարծենալը չէ՛ օգտակար:

ԵՔԷ կ'ուզես, ո՛վ ընթերցող,
Ազատել զիս հոգէս կրծող՝
Խնդրեմ հաւնէ՛ Քառեակներուս,
Սա նորարարիս... վառեակներուս:

Բ.

ԵՔԷ կ'ուզես որ ֆու գըլուխ
Բնա՛ւ չի ցաւի ուս կամ կանուխ,
Մի՛ խտունրիք ամէն գործի,
Շուտ կը գղջաս, կուգաս դարձի:

ԵՔԷ կ'ուզես որ գործնական
Ըլլայ ֆու կեանք՝ ո՛չ քէ ունայն,
Շուքի ետեւ բնա՛ւ մի՛ վագեր,
Արթուն ատենդ... մի՛ երագեր:

ԵՔԷ կ'ուզես խիղճով հանդարտ
Կեանք մը ապրիլ ուրախ, գըւարթ,
Զարութենէ՛ գգուշացի՛ր
Զըւարթ չըլլար կեանք մը բասիր:

ԵՔԷ կ'ուզես որ քեզ մարդիկ
Զըգեն խաղաղ ու հանդարտիկ,
Գուն նեղութիւն անոնց մի՛ տար,
Խաղաղ խիղճը բնա՛ւ չի խիթար:

ԵՔԷ կ'ուզես գըրաւել դիրք՝
Զանա՛ ցուցնել տաղանդ ու ձիրք.
Շատ յարգ չեն տար անտաշ փայտի,
Պղպըջակն ալ շուտ... կը պայթի:

ԵՔԷ կ'ուզես ըլլալ հարուստ՝
Պահէ՛ տասնոցդ իսկ անկորուստ.
Մի՛ շըռայլեր գեղյս, համարձակ,
Գանձ չունենար քրտակ մը... ծակ:

ԵՔԷ կ'ուզես որ գերդ ըստուկ՝
Զապրիս կեանք մը անարգ, խեղճուկ,
Քա՛ջ եղիւր միշտ, ուժիդ գիտակ,
Որ բնա՛ւ չերթաս դուն... ոտքի տակ:

ԵԹԷ ԸԼԼԱՍ

Ա.

Եթէ ըլլաս խրնայատէր՝
Քեզ կը ծծի կ'ըսեն .
Ազնւութեան տալով դասեր՝
Կ'ուտեն քու . . . միտէն :

Եթէ ըլլաս տրուող առատ ,
Օգնող ամէնուն ,
Քեզ կը քրտն նորէն արատ ,
Շոայլ է քու անուն :

Եթէ ըլլաս քաղաքավար
Ու փափկանըկատ ,
Քեզ կ'անուանեն՝ դժբախտաբար՝
... Կեղծաւոր մը վատ :

Եթէ ըլլաս վեհանձն , անկեղծ՝
Կ'ըսեն՝ կոշտ , հրպարտ ,
Ու դատելով պատիւդ անեղծ՝
Չեն հաներ . . . անպարտ :

Եթէ ըլլաս հաստատամիտ
Մարդ մը կամքի տէր ,
Կ'ըսեն . յամառ մարդ մ'է կոպիտ ,
... Ճրկիլ չի գիտեր :

Եթէ ըլլաս դիրքահաւան
Յարմարող , նըկուն ,
Քեզ գետնադիւծ անուն կուտան ,
Կ'ըսեն , չունի . . . գոյն :

Եթէ կենաս ընել մըտիկ
Շուրջըդ խօսուածներ ,
Գիտցի՛ր , շատ բան կ'ըսեն մարդիկ ,
Ծայրը . . . չես գտներ :

Բ.

Եթէ ըլլաս քաջ , անվեհեր ,
Գործունեայ սէկ մարդ ,
Կ'ըսեն յանդուզն է , անհամբեր ,
Չի կենար . . . հանդարտ :

Եթէ ըլլաս զգուշաւոր ,
Փախչող շրշուկէն ,
Կ'ըսեն . վախկոտ մարդ մըն է որ՝
Կը սուկայ . . . շուքէն :

Եթէ ըլլաս ուրախ , զըստք ,
Կեանքոտ գերդ քուչնիկ ,
Քեզ կը կռչեն մարդ մ'անհանդարտ
Ու . . . քեքեւսօլիկ :

Եթէ ըլլաս լուրջ՝ եւ բարձր
Պահպանողական ,
Կ'ըսեն . պաղ մարդ մ'է , որուն քով
Կեանք ու խանդ չի կան :

Եթէ ըլլաս ազնիւ , զըքոտ՝
Քեզի կը նային
Իբրեւ մէկը փափուկ , կըքոտ
Նանու . . . ջըղային :

Եթէ ըլլաս պատուախընդիր ,
Անաչառ , շիտակ ,
Կ'ըսեն . դէզ մարդ մ'է անընտիր .
Ա՛յս է քու պիտակ :

Եթէ կ'ուզես ապրիլ՝ սակայն՝
Կեանք մը օգտակար ,
Մտիկ ըրէ քու խիղճիդ ձայն ,
Ա՛լ բան մի՛ հոգար :

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ը

Ժամանակը, ովկիհան անհուն,
 Կուլ տայ հետքեր մեր ամէնուն.
 Մինչ մենք՝ մեծ-տղախ՝ իբր խաղալիկ՝
 Ծովափ նստած... համբեմք ալիք:
 Ժամանակը կ'անցնի արագ՝
 Որչափ հաշուես երկար, բարակ.
 Անցնող բաներ կ'ըլլան անուշ՝
 Զի մոռանաք թէ յանախ շատ... ուշ:
 Ժամանակը իբր ծոցին մէջ
 Անակընկալ ունի անվերջ,
 Երբեմն անուշ, համոյալի.
 Ի՛նչ երբեմն ալ քիչ մը... անլի:
 Ժամանակը շատ ցաւերու
 Կ'ըլլայ յանախ դարման մ'ազդու.
 Արդեօք պիտի չըլլա՞ր աղէկ
 Որ... չըլլար ցաւ սրտակեղեֆ:
 Ժամանակը, ժամանակը,
 Մ'իշտ անո՛րն է յաղթանակը.
 Յաղթը ելէ չենք յոգնիր՝ բայց՝
 Ախորժակն է ուտելով... բաց:
 Ժամանակը դրա՛մ է, իրա՛ւ,
 Երբ գիտնաս գայն գործածել լաւ.
 Ան որ պարապ ժամ ունի շատ՝
 Կ'ըլլայ միտով, քակով... աղֆատ:
 «Ժամանակ»ն(*) ալ ֆասիմահնար,
 Որ միշտ... կ'անցնի, չի ծերանար,
 Իբրեւ դրբամ արժէք ունի՞,
 Հարցուցէք Ս. Գօշունեանի:

(*) Ակնարկութիւն Կ. Պոլսոյ «Ժամանակ» օրա-
 թերթին, որ վերջերս նորէն կը շարունակուի հրա-
 տարակուիլ իբրեւ իրիկուան օրաթերթ:

Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ Ա Յ

Ժամանակ կայ ամէն բանի.
 Իմաստունին ա՛յլ է վրնիւ.
 Անժամանակ գործեր քանի՛
 Կ'առթեն աղէտ, ծընին կընճիւ:

Ժամանակ կայ խօսք խօսելու,
 Եւ լըսելու կայ ժամանակ.
 Երբ մէկն յօժար չէ լըսելու՝
 Շատ շուտ կ'ըլլայ ծաղր ու ծանակ:

Ժամանակ կայ ուրախութեան,
 Տըխրութեան ալ ժամանակ կայ,
 Պատշաճութիւն, չափ ու սահման
 Զի գիտցողը շուտ կը գըզջայ:

Ժամանակ կայ գործի, ջանքի,
 Ժամանակ կայ եւ հանգիստի.
 Զըլլայ փռխես ջանքդ... տանջանքի,
 Հանգիստդ ընես... ժամ սընտի:

Ժամանակ կայ երգ ու պարի,
 Ժամանակ կայ լուրջ մըտածման.
 Հանոյք փնտոելն յար՝ չէ՛ բարի,
 Մըտածումն ալ ունի սահման:

Ժամանակ կայ խաղաղութեան,
 Պատերազմի ժամանակ կայ.
 Կըռիւներն ա՛լ են բաւական,
 Խաղաղութիւնն մեզ թող շուտ գայ:

Ժամանակ կայ ամէն բանի,
 Անժամանակ բաներն ամէն,
 Ի՞նչ ըսեմ... թո՛ղ Գրողը տանի,
 Եւ բոլորն ալ... մէկ անգամէն:

Չ Ա Ր Ժ Ե Ր

Չարժեր ոչինչ շահու համար
Սիչուր կուտրել ասոր, անոր.
Շահրդ կ'ըլլայ մեծ, անհամար՝
Սիրտեր շահիս երբ նորանոր :

Չարժեր պաշտել դըրամն ու շահ.
Ո՞վ տենչերուն յագուրդ գտաւ.
Ի՞նչ կը տանիւնք երբ հասնի մահ.
— Հագիւ թէ... հինգ կանգուն կըտա :

Չարժեր ի գուր հատցընել սիրտ
Յանախ ոչինչ բանի համար.
Հոգերու հետ քիչ մ'եղիր բիրտ,
Տաքի, պաղի կ'ըլլաս յարմար :

Չարժեր հայցել սէր, գրթութիւն՝
Հո՛ն՝ ուր սիրտեր կարծր են գերդ քար.
Մի՛ յայտներ քու անօթութիւն
Հո՛ն՝ ուր փոքրդ չի կշտանար :

Չարժեր փորձել կրկին, կրկին՝
Չայն որ արդէն փորձըւած է.
Պիտի փորձել ելլեր ո՞ր կին
Թէ աքաղաղն... հաւկիթ կ'ածէ՞ :

Չարժեր երբեք գոռոզանալ,
Մոլութիւն մ'է այդ շատ անարգ.
Երբ կը ջանաս կոկոզանալ՝
Շուտ կը սլփիս գերդ... սիրամարգ :

Չարժեր դիգել հարստութիւն՝
Երբ որդի մը ունիս յիմար.
Ինչպէս պէտք չէ ժառանգութիւն,
Խելացի մէկ գաւկի համար :

Կ' Ա Ր Ժ Է

Կ'արժէ խնդալ լիահագագ.
Ծիծաղն է դէ՞ղ ամենաքոյժ.
Ան կը բանայ քու... ախարժակ.
Տասը մարդու կ'ունենաս... ոյժ :

Կ'արժէ առողջ մարմնի համար
Ընել ամէն գոհողութիւն.
Մարմինն ըլլայ երբ ցաւագար՝
Երջանիկ չենք ո՛չ քս, ո՛չ դուն :

Կ'արժէ ապրիլ այս կեանքն ալ մեր,
Հոգ չէ ըլլայ ան անցաւոր.
Յանախ տարի կ'արժեն ժամեր,
Ձանոնք վատնողն է յանցաւոր :

Կ'արժէ վըսմ նըպատակներ
Հետապնդել եռանդագին,
Ու համբերել բոլորանուէր՝
Մեր այս կեանքին պաղին, տաքին :

Կ'արժէ սիրող սիրտի մ'համար
Եօքն աշխարհներ քալես, յոգնիս,
Հոգ չէ կոչեն իսկ քեզ... յիմար.
Շատ ուժեղ է սիրոյ մագնիս :

Կ'արժէ սորվիլ իմաստութեան
Խրատներն ոսկի, անգին դասեր.
Ո՛րքան սորվիս՝ չէ բաւական,
Ամենագէտ հմ՝ մի՛ ըսեր :

Կ'արժէ լըսել այս խօսքերս ալ,
Հոգ չէ... մօրուք իսկ չունենամ.
Մարդու գործ է խօսքի անասլ.
Խրրատ լըսէ՛ յօժարակամ :

Պ Է Տ Ք Է

Պէտք է ըլլալ նարայիկ, նրկուն.

Յարմարող կարի,

Ան՝ որ ինքզինք կարծէ տոկուն՝

Յանախս... կը կատրի:

Պէտք է ըլլալ միշտ աչալուրջ

Մէջ ամէն բանի.

Ապուշ, ապուշ դիտել իր շուրջ՝

Անկ է... անբանի:

Պէտք է ընտրել մէ՛կ նըպատակ.

Զայն հետապընդել.

Միշտ քարթափող մարդն անատակ՝

Գործի՛ չէ ընտել:

Պէտք է ջանալ երբ առիթ կայ,

կրնանք մընալ ուշ.

Ըսպասել որ բախտն ոտքիդ գայ՝

Գործ մըն է ապուշ:

Պէտք է ըլլալ կանխահոգակ

Ու խընայասէր.

Մըջիւնին բոյն, մեղուին փեթակ՝

Մեզ կուտան... դասեր:

Պէտք է փորձել շատ մը բաներ

Ու ընտրել բարին,

Պատեհ գործը մարդ չ՛աշպաներ,

կը հաւնի լըռին:

Պէտք է մրդել կեանքին պայքար,

կեանքը չէ՛... կատակ.

Վեհերտուններ խեղճ, ապիկար

կ'երթան... ոտքի տակ:

ԱՐԹՆՑԻՐ

Արթընցի՛ր, ո՛վ մարդ-եղբայր,

Նայէ՛, աշխարհ կը շարժի.

Ըրէ՛ լուրջ ջանք անդադար,

Ո՛չ քարթափում... անվարժի:

Արթընցի՛ր, ժա՛մ է գործի,

Մի՛ կարծեր կեանքն... գրօսանք.

Զի պատրաստուած դեռ փորձի՛

կը տանի քեզ բուն հոսանք:

Արթընցի՛ր, մինչ կ'ուշանաս՝

Ուրիշները կը վագեն.

Մեծ կ'ըլլայ միշտ քու վընաս՝

Զանգերըդ երբ նըւագ են:

Արթընցի՛ր, ա՛լ վերջացան

Հին օրերը ծոյլ կեանքի.

Կա՛մ կը յոգնիս ուրեման,

Կա՛մ կեանքդ անյոյս կը յանգի:

Արթընցի՛ր, քուն սիրողին

կեանքն է գիշեր մը երկար.

Երբ շատ մընաս անկողին՝

Կ'ըլլաս մեղկ ու... ցաւագար:

Արթընցի՛ր, տե՛ս, ամէն մարդ

իրարու հետ կը մըցին.

Կեանքն է կարծես ահեղ մարտ՝

Վա՛յ, կուտելու անփորձին:

Արթընցի՛ր, ո՛վ մարդ-եղբայր,

Արթունքինն է ապագան.

Երբ քընանաս յուրաքար՝

կը գղջաս վագ, անագան:

Ջ Ա Ն Ա

Ջանա՛ ըլլալ քան երեւալ,
Անկեղծութեան ա՛յս է համբան.
Կեղծիքը միշտ կերպ մ'է սըխալ,
Շատ կեանք չունի ամէն կեղծ բան:

Ջանա՛ գործել քան շոշոկել,
Գործն է կուտայ արդիւնք յարմար.
Առանց ջանքի արդիւնք ջոկել՝
Այս՝ գաղափար մըն է յիմար:

Ջանա՛ սորվիլ քան սորվեցնել,
Սորվելիք շա՛տ քան ունիս դեռ.
Անձող ուսնելու երբ չես ընտել՝
Հաւատա՛... քան մը չես գիտեր:

Ջանա՛ լըռել քան թէ խօսիլ,
Շատ խօսողը շատ գիտուն չէ.
Պէտք չէ ասոր տարակուսիլ,
Ճամարտակ մարդ մը... ոչինչ է:

Ջանա՛ խնայել քան թէ մըսխել,
Շըռայլը շուտ կ'ըլլայ աղքատ.
Շատ ուտելուն վերջն է... փսխել,
Պարապ տեղը կ'ընես գանգատ:

Ջանա՛ խորհիլ քան երազել,
Որ ըլլաս մարդ մը գործնական.
Շուքի ետեւ կ'ուզե՞ս վազել...
Երազելը ա՛յս է, սակայն:

Ջանա՛ կրօնիլ քան կոյսկրատուիլ.
Գոնէ ոտքի վըրայ մեռիք.
Երբ դեղեւիս, փորձես ծըռիլ՝
Կը կործանեն քեզ... անյարիք:

Հ Ա Մ Բ Ե Ր Է՛

Համբերէ՛, սի՛րտ, համբերէ՛,
Մի՛ տոկար մութ ամբերէ՛.
Յանախ ամպեր սե ու հոծ՝
Շուտ կը ցըրուին հողմակոծ:

Համբերէ՛, սի՛րտ, մի՛ վախնար
Բամբասանքէ չարահնար.
Օր մը գոցուի պիտի ցանց
Չար բերնին դուռն... անկողանք:

Համբերէ՛, սի՛րտ, երբ չարեր
Ճամբող քակարդ են լարեր.
Անոնք ո՛րչափ խուսափին՝
Իրենք կ'իյնան մէջ... գուրին:

Համբերէ՛, սի՛րտ, մի՛ գործեր
Անխորհուրդ եւ փոյթ գործեր.
Ահապարողն անըզգոյ՞՝
Կը գղջայ, մե՛ղք որ... շատ ուշ:

Համբերէ՛, սի՛րտ, շատ ու շուտ
Խօսքն է յանախ ժանտաժուտ.
Խօսքեր անմարս, անհատնում՝
Մատնեն գըլուխ մը... դըղում:

Համբերէ՛, սի՛րտ, շատ գործեր
Համբերութիւնն է յուժեր.
Բաղցու կ'ըլլայ ազոխն հում,
Թուքի տերեւն՝ ապրիշում:

Համբերէ՛, սի՛րտ, յուսալիք
Ըլլաս երբ՝ շատ չես հալիք.
Համբերութիւնն յար կեանք է.
Թէեւ շատն ալ... տանջանք է:

ԲԱՐԵԿԱՍ

Բարեկամներ բազմատեսակ
Կը պատահին ճեգ կեանքի մէջ .
Ամէնուն չի դնես նոյն . . . սակ ,
Կը մոլորիս ու կ'ըլլաս խեղճ :

Բարեկամ կայ միշտ լաւ օրի .
Փառքի , հացի բարեկամ լոկ .
Կայ որ սոսկ օտին իր կը խորհի
Եւ ուրիշ բան բնա՛ւ չընէր հոգ :

Բարեկամ մը հաւատարիմ՝
Սակայն՝ գանձ մ'է շա՛տ քանկագին .
Խորհուրդները իր մըտերիմ՝
Պըսակն ըլլան թո՛ղ քու կեանքին :

Բարեկամըդ երբ ըլլայ չար՝
Դո՛ւն ալ կ'իյնաս մէջ փորձանքի .
Կեանքըդ , մե՛ղք որ , օր մ'անպատճառ
Անպատուութեամբ պիտի յանգի :

«Բարեկամը ինչ որ կըզգայ՝
Լաւ բարեկամն ալ կըզգայ այն .»
Գիտե՞ս , այսպէս առած մը կայ .
Որ թէեւ հին՝ նիշդ է սակայն :

Բարեկամէ՛ երբ գուրկ մընաս՝
Գիտեմ վիճակ մ'է շատ դըժուար .
Կեղծը՝ սակայն՝ կ'առթէ վրնաս՝
Ընելով ճեգ շատ . շա՛տ թշուառ :

Ուստի , խորիէ՛ , ո՛վ բարեկամ ,
Երբ բարեկամ մը ճեգ կ'ընտրես .
Խըրատս յիշէ՛ ամէն անգամ ,
Ո՞չ չի գոչաս . . . ապուշի պէս :

ԲԱՐԻՔ ԵՒ ՉԱՐԻՔ

Բարիք ընել մարդո՛ւ գործ է .
Չարիք ընել՝ գործ տըմարդի .
Կեանքիդ մէջ մի՛շտ բարիք գործէ՛ ,
Ընկերքդ թո՛ղ միշտ ճեգ պարտի :

Բարիք ընելն է գործ դժուար ,
Չարիք ընելն է միշտ դիւրին .
Արդեօք մարդիկ ատո՞ր համար՝
Շիտակ նամբէ շուտ . . . կը թիւրին :

Բարիք ըրէ՛ սիրտով մ'ազնիւ՝
Չարիք գըտնես իսկ փոխարէն՝
Կըրնայ դառնալ բախտին անիւ ,
Կ'օգտուրիս քու բարիքներէն :

Բարիքն ի՛նչ է՝ երբ չես գիտեր՝
Երախտագէտ մարդուն հարցուր .
Չարիք երկնող անգութ սիրտեր
Պիտի ըզգան վիշտին . . . սարսուռ :

Բարիքի վրա՛յ է հաստատուած
Չարիք սիրող այս չար աշխարհ .
Երբ չարիք գայ , «Աստուա՛ծ , Աստուա՛ծ» ,
Չազազակող մարդ չի մընար :

Բարիքին Չեռքն աստուածային
Կընար երկինք ընել աշխարհ՝
Չարիքի երբ ա՛լ վերջ տային
Ինկած սիրտեր անապաշխար :

Բարի՛ք գործէ , յաւէտ բարիք ,
Որ չարիքը վերնա՛յ իսպառ .
Բարիքդ՝ ըլլայ իսկ . . . ապառիկ՝
Պիտի արդիւնք տայ անըսպառ .

Խ Ր Ա Տ

Խըրատ տալը շատ լաւ բան է,
Բայց օրինակն է լաւագոյն.
Գործըդ է որ դուրս կը հանէ
Նրկարագրիդ իսկական... գոյն:

Խըրատ տալը դիւրին գործ է,
Շուտ կը դառնայ լեզուն, գիտե՞ս.
Խըրատըդ նախ դուն քեզ փորձէ՛,
Ու արդիւնքն ալ նախ վըրադ տե՛ս:

Խըրատ լըսելն աղէկ բան է,
Վա՛յ, խըրատուիլ չի գիտցողին,
Զինքը ամէն մարդ կ'այսպանէ,
Հետն ալ շատեր կը սրդողին:

Խըրատ լըսող եւ ո՛չ մէկ մարդ
Կ'ընէ գործեր անխորհուրդ, չար,
Որով խիղնն ալ կ'ըլլայ հանդարտ,
Ու բրածին վրայ չի գղջար:

Խըրատ կայ, որ կեանքի համար
Գոհարներէ քանկագին է,
Զայն չի լըսող մարդը յիմար՝
Ի՛նչ որ ընէ՝ անձին կ'ընէ:

«Խըրատը ի՞նչ ընէ խելը»,
Փորձառութեան ա՛յս է խըրատ.
«Օհա՛ր ի՛նչ ընէ սելը»,
— Զի պատշանի քո՛ւ ալ վըրադ:

Խըրատ լըսէ՛, ո՛վ պատանի,
Խրատ լըսելէ չի գար վընաս.
Ա՛յս իսկ խըրատ մ'է պիտանի,
Նայէ՛ որ... ուշ չի հասկընաս:

Բ Ա Մ Բ Ա Ս Ա Ն Ք

Բամբասանքը վըտանգաւոր
Զէնք մ'է, գոր շատ
Կը գործածեն գըճուճ, ըստոր
... Տըմարդներ վատ:

Բամբասանքի պահուն՝ խորիկ՛,
Պիտի ուզե՞ս
Որ ուրիշ մ'ալ քեզ պատկերէ
... Ըրածիդ պէս:

Բամբասանքի ականջ տալն ալ
Շատ վատ բան է,
Եւ մարդուն մէջ չար, յիսկալ
Սիրս կը մատնէ:

Բամբասանքը ատէ՛ յաւէտ
Զերդ քունեղ օճ,
Մահաբեր է ու չարաղէտ՝
Անոր խայթոց:

Բամբասանքէ վախցող մարդուն
Խիղնն է խըռով,
Սիրտդ երբ մա՛հուր պահես յար դուն՝
Ես ապահով:

Բամբասանքով կարնամխոներ
Խարել կըրնաս,
Բայց երբ տեսնեն քու... բուն պատկեր՝
Կ'ընես վընաս:

Օր մ'երբ գանգատ ընես խօսքէ,
Բամբասանքէ,
Պիտի ըսեն. — «Բամբասանք է,
Բանն ասանկ է:»

ՈՒՐԻՇՆԵՐԸ

Ուրիշները կ'ըսեն շատ բան,
Շարունակե՛ր դուն քու նամբան.
Ամէն բերան չէ մեղրածոր,
Գիտե՛ս, լեզուն չունի... ոսկոր:

Ուրիշները շատ բան կ'ընեն,
Մի՛ ազդըւիր դուն ամէնէն.
Երբ ամէն գոյն հագնիս շապիկ՝
Քեզ կը կոչեն... մարդակապիկ:

Ուրիշները խըբատ կուտան,
Բայց ծուռ նամբայ միշտ կը փութան.
Ե՛հ, առակ կայ, հոգ մի՛ քաշեր,
«Ուրագը իր կոթ չի տաշեր»:

Ուրիշները չունին ցաւ, հոգ,
Դուն մի՛ ըներ բախտէդ բողոք.
Այս աշխարհ շատ ունի խաղեր,
Ո՞վ խաղի մէջ չէ ձախողեր:

Ուրիշները ազէկ կ'ապրին,
Դրամ կը դիզեն դիւրին, դիւրին.
Երբ չես դիզած գանձ մ'հարուստի,
Գոնէ չունիս վախ... կորուստի:

Ուրիշները կը նախանձին,
Թո՛ղ նախանձէ աչքին, խանձին.
Չե՞ս գիտեր թէ քու փոքր վառեակ
Դըրացիիդ կ'երեւայ... սագ:

Ուրիշները, ա՛խ, ուրիշներ
Ո՛չ մէկ բանի խիղճ չեն ըներ.
Դուն մի՛ շեղիր խիղճի նամբէն
Մինչեւ իսկ քեզ... դըժոխք նամբէն:

ԶԱՓԱԶԱՆՑ

Ո՛չ չափազանց երեւցիր հեզ,
Որ քեզ մարդիկ անուանեն... եզ.
Ո՛չ չափազանց եղիր հրպարտ,
Որ քեզ ատէ շուրջդ ամէն մարդ:

Ո՛չ չափազանց լուռ կեցիր որ,
Ըսեն. «Յիմար մ'է աղցաւոր».
Ո՛չ չափազանց խօսէ որ քեզ
Ըսեն. «Է՛հ, ալ գլուխ կ'արդուկես»:

Ո՛չ չափազանց մեղմ վարուէ որ՝
Քեզ յորջորջեն... քուրջի կտոր,
Ո՛չ չափազանց խիստ կերպերով
Աշխարհի հետ ապրէ խրոով:

Ո՛չ չափազանց անապարէ՛
Որ քեզ ըսեն. «... Անպարար է».
Ո՛չ չափազանց դանդաղ գործէ
Որ աշխարհ քեզ ծոյլ մը կարծէ:

Ո՛չ չափազանց եղիր բանգէտ
Որ պաշտըւիս... կուռքի հանգէտ.
Ո՛չ չափազանց եղիր տխմար
Որ քեզ մարդիկ կոչեն... ոչխար:

Ո՛չ չափազանց շարժէ կոկիկ
Որ քեզ ըսեն... քեքեւսօլիկ.
Ո՛չ չափազանց կոշտ եղիր որ
Քեզ անուանեն... փայտի կըտոր:

Ո՛չ չափազանց սիրէ հանոյք
Որ այս աշխարհ կարծես... խնոյք.
Ո՛չ չափազանց ատէ խրա՛ւնկ
Որ կեանքը քեզ ընես... տանջանկ:

Շ Ո Ւ Տ

Շուտ խօսիլը չէ օգտակար,
Աղէկ խորհէ՛, յետոյ խօսէ.
Յանախ մարդը միտքով տրկար՝
Արագաբան, շատախօս է:

Շուտ լրսելը ձիրք մըն է թանկ,
Ու արթնութեան յայտնի նըշան.
Բթամխտ մարդն է մեծ փորձանք,
Մարդ կոչուելու իսկ անարժան:

Շուտ գործելը ամէն ատեն
Ապահով չէ, մի՛ մոռնար այս.
Բեզ բու գործէն միշտ կը դատեն,
Յետոյ պարսպ տեղ չի զղջաս:

Շուտ քալելը՝ վստահաբար՝
Շուտ հասնելու չըլլար պատճառ.
Տե՛ս, ոտքիդ տակ չի գայ փապար,
Զի գլտորուիս դուն չարաչար:

Շուտ յուզուիլն ալ յանախ մարդուն
Պաղարիւնը կը խանգարէ.
Երբ չի յուզուած մարդ մի՛ արթուն՝
Յուզուելուն պէս... խելագար է:

Շուտ զղջալը կրնայ՝ գոնէ՝
Սըխալներու ըլլալ դարման.
Մարդ մի՛ր սըխալն երբ ըմբռնէ՝
Մի՛ ստիպեր գայն դադարման:

Շուտ ուտելը՝ սակայն՝ անշո՛ւշտ
Ըստամոքսին համար մահ է.
Ան որ կ'ուտէ շուտ ու անկուշտ՝
Շատ չանցած... ծով պիտի պահէ:

ԿԱՄԱՑ, ԿԱՄԱՑ

«Կամաց, կամաց» — այս մեր ազգին
Շատ հին անէ՛ճքն է.
Երկինք, երկիր իրար անցնին՝
Զենք... շարժիր գոնէ:

«Կամաց, կամաց» — շուտ գործի մէջ
Կը մտնէ սատան.
Ի՞նչ կայ, չեկաւ աշխարհի վերջը՝
— հորեհ՛րդ անպիտան:

«Կամաց, կամաց» — կարծես արագ
Շարժող ենք արդէն,
Ծուլանք, վարանք մը խայտառակ
Մեզ կը թակարդեն:

«Կամաց, կամաց» — ինչո՞ւ սակայն՝
Կեանքն է մրցարան,
Պէտք է մրցիլ խանդով ա՛յնիքան,
Վագե՛լ անվարան:

«Կամաց, կամաց» — անո՛ր համար
Շա՛տ կամաց կուգան
Մեզ բարիքներ, վայելք յարմար,
Շընո՛րհ պատուական:

«Կամաց, կամաց» — սակայն ի՛նչ շուտ
Զարիք կը հասնին,
Փորձանքներ բիր, վիշտ ժանտաժուտ
Կը փութան ինքնին:

«Կամաց, կամաց» — անէ՛ճքն այս հին
Ե՞րբ անցնի պիտի,
Որ կեանքը նոր մեր աշխարհին
Առոյգ վերածնի...:

Ա Ն Խ Ե Լ Ք

Անխելի մարդը ինքը իրեն
Փորձանք մըն է այս կեանքի մէջ .
Անխելի գլխուն խենք գործերէն
Շատ կը տուժեն . . . ոտքերը խեղն :

Անխելի կինը՝ մինչեւ անգամ
Երբ դրբամով, գեղով փայլի .
Պէտք է ըսել յօժարակամ՝
Դեղահատ մ'է . . . անկլանելի :

Անխելի որդին՝ անտարակոյս՝
Պատիւ մը չէ գինք ծընողին .
Վէրք մ'է սիրտի՝ յանախ անյոյս ,
Կամ փուշ՝ մըտած անոր կողին :

Անխելի դուստրը շատ մեծ հոգ է .
Նըման պարտքի մը անվընար .
Որչափ ինքզինք շտկէ, կռկէ՝
Յանախ ապրանք մ'է . . . անվաճառ :

Անխելի ծառան ալ աննարակ՝
Միշտ կ'ընէ իր տէրը դժբախտ .
Հետը իյնալ երկար, բարակ՝
Մարդըս կ'ընէ նոյնիսկ . . . հիւժախտ :

Անխելի կատուն մոռնայ երբոր ,
Որսի կերպերն իր փորձ, հապուկ ,
Ծակէն կ'եկնեն մուկեր բոլոր՝
Խաղալու շուրջն իր . . . աչկապուկ :

Անխելի շունն ալ անմըտօրէն՝
Մաս կը յուսայ կարկանդակէն .
Յիմարն անցնի երբ չափն իրեն ,
Անշուշտ . . . տըփոց կ'եկէ տակէն :

Պ Ա Ր Զ

Պարզ խորիէ միշտ, խոկերը քու
Մի՛ կընհոտոտեր .
Ճիշդ չորս կ'ընէ կրէ՛ն երկու .
Չե՞ս սորված դեռ . . . :

Պարզ խօսէ միշտ, հակասական
Խօսքն է խրթին .
Այդ՝ կը մատնէ թէ ինչե՛ր կան
Մէջ քու սիրտին :

Պարզ գործէ միշտ ու ա՛յն ատեն
Չես շըփոթիր .
Իրաւունքով մարդիկ կ'ատեն
Կերպեր պատիր :

Պարզ կեր դուն միշտ, կ'ուզես եթէ՝
Ապրիլ երկար .
Երբ մարդ անժում, անյագ կ'ուտէ՝
Բունն իսկ չի գար :

Պարզ խըմէ միշտ . ըմպելիքին
Թագաւորն է
Պաղուկ ջուրը աղբերակին .
Կուշտ, կուշտ խըմէ՛ :

Պարզ հագուէ միշտ, ու գիտցի՛ր յաւ .
Պընինք շըքեղ՝
Գեղ ու շընորի չեն տար բընաւ
Մարդուն . . . տըգեղ :

Պարզ ապրէ միշտ . մինչեւ անգամ
Հակակիրներ
Կը սիրեն քեզ յօժարակամ ,
Հոգ մի՛ ընէր . . . :

Շ Ի Տ Ա Կ

Շիտա՛կ խօսիէ ամէն ատեն,
հոկէր մուր
Երբոր միւսքը շրջապատեն՝
Կ'ըլլաս... խելար:

Շիտա՛կ գործէ, սըխալ գործեր
Պատուաբեր չեն.
Երբ մոլորիս՝ բնա՛ւ չեմ կարծեր՝
Կ'ելլես մէջէն:

Շիտա՛կ խօսէ. երբ սըտախօս
Անուն հանես՝
Բերանդ ըլլայ իսկ մեղրահոս՝
Չեն հաւտար քեզ:

Շիտա՛կ քալէ ու քայլերուդ
Եղիր գգոյշ.
Սըխալ համբուն վերջն է միշտ մութ,
Կանուխ կամ ուշ:

Շիտա՛կ նայէ, նայումսքներ ծուռ
Միշտ կը ծընին
Անպատուութիւն եւ քուք ու մութ,
Պատի՛ժ ինքնին:

Շիտա՛կ կեցիր. կացքը շիտակ
Ըլլա՛յ քեզ փառք.
Ծըռիս՝ կ'ըլլաս կորաքանակ
Եւ... կուզ կանակ:

Շիտա՛կ պահէ. ծուռ պահողին
Երազն է գէշ.
Երբ հողն ըլլայ քու անկողին
Կը շտկէ քեզ:

Վ Ա Խ Կ Ո Տ

Վախկոտ մարդուն գործերուն մէջ
Ձի կայ կեանք, հոգի,
Երբոր նըւայ... մկնիկ մը խեղճ՝
Վախէն... կը սմէի:

Վախկոտ կին մ'երբ — չար պատահար —
Վախկոտ մէկ մարդուն
Կրնիկն ըլլայ՝ են վրդով յար՝
Գիշերն ալ՝... արթուն:

Վախկոտ, վեհեր վաճառական
Կրնայ չընել գեան,
Պէտք չէ շահ ալ յուսայ՝ սակայն՝
Մե՛ղք հարստութեան:

Վախկոտ յինուորն ոչինչ կ'արժէ.
Կրնիւէն առաջ՝
Ձի գարնըւած իսկ... մեռած է՝
Ձի հանած հառաչ:

Վախկոտ գաւակն՝ իր հօր փորձանք՝
Մարդ չըլլար դիրքաւ.
Խօսքիս համար կը դրնեմ ցանց՝
Աշխարհս իսկ... զբքաւ:

Վախկոտ կատուն ալ մուկ չորսար՝
Կը մընայ նօքի.
Վախկոտ շունն ալ կը հաչէ յար,
Բայց շուտ... կը փախչի:

Վախկոտ ըլլայն ուրիշ բան է,
Խոհեմ՝ ուրիշ բան.
Յիմար քաջն ալ մարդ կ'այպանէ,
Մե՛ղք իր... քաջութեան:

Տ Գ Ե Ղ

Տըգեղ դէմքդ վանողական
Զօրութիւն ունի .
Բարի սիրտով կ'ըլլայ՝ սակայն՝
Շատ համակրելի :

Տըգեղ խօսքերն ալ կը մտտնեն
Ոգի մը կոշտ . բիրտ ,
Որ կ'այպանուի միշտ ամէնէն՝
Մ'ակդիրով . . . անկիրթ :

Տըգեղ գործերն են անպատեալ
Պըտուղ չար սիրտի .
Զանոնք գործողն , է՛հ , չի կայ քար
Շուտ . . . տուժէ պիտի :

Տըգեղ բարբերն ամօթաբեր՝
Զեն բերեր պատիւ .
Ըլլանք անուց դէմ անհամբեր
Զաղկենք ցայգ ու տիւ :

Տըգեղ աղջիկն իր հօրն ու մօր
Հոգ ու մըտնտուք ,
Է՛հ , դիւրին գործ չէ մինչեւ որ
Գտնէ . . . բախտն յատուկ :

Տըգեղ կինը , ո՛վ բախտ անգուրթ ,
Խաչ մ'է ծանրատար .
Ունի՝ սակայն՝ լուկ մէկ օգուտ ,
. . . Նախանձ չես գգար :

Տըգեղ էրիկն ալ , իր կարգին ,
Հանելի բան չէ .
Գոնէ առատ ըլլայ . . . ոսկին՝
Սիրտ քիչ . . . կը տանջէ :

Ա Ն Ո Ւ Շ

Անուշ կեանքը դառնացրնող՝
Կան շատ , շատ բաներ .
Երբ դո՛ւն իսկ ես վիշտիդ . . . ծընող՝
Քեզ ո՞վ չայպաներ :

Անուշ քունն է մէկ մեծ շընորի ,
Բայց երբ սիրտդ է չար՝
Զըլլար երբեք քունըդ անդորր ,
Մէ՛ջըդ է պատեալ :

Անուշ վարմունքն ալ վերջապէս
Սիրտ կը գըրաւէ .
Երբ կոշտ ըլլաս՝ չեն սիրեր քեզ ,
Այս ալ իրա՛ւ է :

Անուշ լեզուն , հեշտ , սիրալիր՝
Հանելի բան է .
Ինչպէս կ'ըսեն՝ օճն անգամ իր
Ծակէն կը հանէ :

Անուշ նայուածք մը շատ անգամ
Հըրաշք կը գործէ .
Կը հալեցնէ սիրտեր դժկամ ,
Թէ ուզես՝ . . . փորձէ՛ :

Անուշ ուտել , անուշ խօսիլ
Զի սիրող մը կա՞յ .
Զարժեր ատոր տարակուսիլ .
Ե՛ս իսկ եմ . . . վըկայ :

Անուշ բաներ՝ քիչ իսկ ըլլան՝
Են փափաքելի .
Անոր համար տարապայման
Սո՛ւյ են աւելի :

Յ Ի Մ Ա Ր

Յիմար գործ չէ՞ փորձել կրկին՝
Փորձուած մէկ բան .
Քիչ յիմար չենք մենք այս մասին,
Զէ՞ք ինձ . . . միաբան :

Յիմար գործ չէ՞ մուկի մ'համար
Տուն մ'այրել բոլոր .
Այս մասին ալ չենք քիչ յիմար
Նաեւ անմոլոր :

Յիմար գործ չէ՞ սանդուղէն վեր
Ելլել, յետոյ գայն
Քանդել անբողջ, այսպէս գործեր
Զե՞նք բրած սակայն . . . :

Յիմար գործ չէ՞ ծուռ քանակէ
Ուղիղ գիծ յուսալ,
Զար գործն իր տէր կը ծանակէ .
Զի մոռնանք աւ ալ :

Յիմար գործ չէ՞ ընել չարիք՝
Անոր փոխարէն
Ըսպատել որ գտնենք բարիք .
Կը յուսանք նորէն :

Յիմար գործ չէ՞ ելլել կիրճով՝
Նըստիլ վընասով .
Այդ յանցանքը ամէնուս քով
Կայ . ո՞վ չունի, ո՞վ :

Յիմար գործերն ալ իմ եւ քու
Հաշուելու ելլել՝
Յիմարութիւն մ'է քիւ երկու,
Եւ հաշիւ մ'անել :

Հ Ա Ի Ա Տ Ա Ր Ի Մ

Հաւատարիմ ընկեր մ'երբոր
Է քեզ գործակից՝
Կը կշտանայ հացէ քու փոր,
Ու չես ուտեր . . . կից :

Հաւատարիմ բարեկամին
Զի կայ գին՝ սակայն,
Զար լեզուներ քո՞ղ կարկամին
Երբ . . . բամբասեն գայն :

Հաւատարիմ է երբ քու կին՝
Հանգիստ եղիք քուն,
Երբեք չի գար դուռը քուկին՝
Ո՛չ մէկ տեսակ . . . շուն :

Հաւատարիմ ըլլայ ծառայ՝
Սիրտըդ հանգիստ է .
Դիւրաւ փորձանք չի գար վըրայդ,
Ապահով նստէ՛ :

Հաւատարիմ շուն մ'իսկ յանախ
Մեծ արժէք ունի .
Զարին սիրտին կ'ազդէ մեծ վախ՝
Զայնովն հաշիւնի :

Հաւատարի՛մ եղիք յօսուիդ
Ու սշդապահ յար .
Երբ հաշիւ տաս մանրակրկիտ՝
Բնաւ չես ամբջնար :

Հաւատարի՛մ եղիք յար դուն
Քու կեանքի կոչման .
Ու պատիւիդ հսկէ արքուն
Մինչեւ գերեզման :

Հ Ա Ր Ո Ւ Ս Տ

Հարուստ ունիս՝ երբ բարեկամ,
Անկեղծ՝ նոյն ատեն,
Նեղը չես մնար՝ մինչեւ անգամ
Շատեր քեզ... ատեն:

Հարուստ ունիս՝ երբ ազգական՝
Ըսել չէ ամօք
Թե՛ հեռուն իսկ կ'ըլլայ նոյնֆան
Սիրելի եւ... մօտ:

Հարուստ կի՞նն ալ՝ երբ չէ տգեղ,
Կամ քիչ մը... ապուշ,
Թագուհի մ'է տունի՞ն շքեղ՝
Կրկնակի անուշ:

Հարուստ եօր յար կ'ընեն յարգանք՝
Ըլլայ իսկ փընթի,
Լոկ ժառանգին չընէ գրկանք,
Հոգ չէ ինք... ցնդի:

Հարուստ քրտակն ալ մարդս երբե՛ք
Զի քողուր աննար.
Յից կը ցուցնէ քամակը բեկ,
Բանչարն ալ... հաննար:

Հարուստ միտքը, պարզե՛ւ անգին՝
Բայց կ'ուզէ մեծ ջանք.
Զայն ո՛չ մէկ հայր իր գաւակին
Զի քողուր ժառանգ:

Հարուստ սիրտն է՝ բայց՝ մի՛ միայն
Նրջանկաբեր գանձ.

Հետն հարուստ միտք պէտք է սակայն՝
Ո՛չ թէ գլուխ մը... տանձ:

Ա Մ Է Ն

Ամէն փայլուն բան ոսկի չէ,
Դուրսի փայլէն մի՛ խարուիր դուն.
Ամէն մարդուն սերը մէջ է.
Դատելու մէջ եղիր արքունի:

Ամէն երեսդ խնդացող մարդ
Քեզ բարեկամ չըլլայ կարծես.
Ամէն վարմունք մաս մ'ունի բարդ,
Մարդն ու գործը պէտք է փորձես:

«Ամէն հաշան շուն խածան չէ.»
Այս առածն ալ իմաստ ունի.
Մի՛ խարուիր դուն ամէն խօսքէ,
Խորհուրդ հարցն'ը իմաստունի:

Ամէն աղջիկ չըլլար լաւ կի՞ն,
Ամէն տեսած կի՞նըդ կի՞ն չէ.
Ամէնուն մէկ չի տրուիր զին,
Կին կայ կարծես թէ... հին ֆուրջ է:

Ամէն էրիկ ալ էրիկ չէ,
Փայտէ էրիկ քանի՛, քանի՛.
Տիպար էրիկն ալ շատ քիչ է,
Գտնող կնկան բի՛ւր երանի:

Ամէն օր իր ցուրդ ունի.
Զբարքք բնել ջանա՛ր՝ ֆու կեանք.
Շատ մի՛ բաղձար ո՛չ մէկ բանի՛
Զես ունենար շատ մեծ գրկանք:

Ամէն անգամ որ կը կարդաս՝
Փորձառութեան իմ այս տողեր,
Թէ խելք ունիս քեզի առ դաս.
Յետոյ գո՛ւր տեղ չես սուղեր:

ԻՆՁ ՈՐ

Ինչ որ Պետիկ չի ստրվեցաւ՝
Պետրոս չի ստրվիր .
Ինչ որ տըղուն օգուտ չըբաւ՝
Մարդուն է նանիր :

«Ինչ որ ցանես՝ ա՛ն կը հնձես ,»
Ըսուածն է իբաւ .
Այս խօսքը երբ չընես անտես՝
Չես շեղիր դիւրաւ :

«Ինչ որ բրդես՝ դգալդ կուգայ ,»
Այս ալ շիտակ է .
Չարին համար չարիք շատ կայ
Փախի՛ր չարիքէ :

Ինչ որ այսօր շիտակ է շատ՝
Վաղը ծուռ չըլլար .
Կար՝ լաւ է, խակ վատն է վատ,
Չի կայ ուրիշ նար :

Ինչ որ բարիք բնել կըցար՝
Ան կը մընայ լոկ .
Լոկոգելու չի կայ հընար՝
Մահը անողոք :

Ինչ որ ըստի քեզի համար՝
Պահ մը նկատի ա՛ն .
Երբեմն նոյն իսկ խօսքեր յիմար՝
Անպէտ չեն ըլլար :

Ինչ որ բնես՝ կեանքը կեանք է ,
Չայն չընես . . . տանջանք .
Լոկ վիշտ ու ցաւ հանել կեանքէ՝
Է շատ յիմար ջանք :

ՀՈՆ ՈՒՐ

Հոն՝ ուր քմբուկ կը գարնուի՝
Մի՛ հնչեցներ դուն քու ջութակ .
Կոշտ մարդոց մէջ՝ խելքով . . . կովի՛ .
Չարժեք փորձել շատ նուրբ կատակ :

Հոն՝ ուր փորը չի կշտանար՝
Անօթութիւնդ բնա՛ւ մի՛ յայտներ .
Իմաստութեամբ ջանաւընար
Եղի՛ր կշուել ամէն բաներ :

Հոն՝ ուր բանգէտ է ամէն մարդ՝
Գիտցածըդ դուն քեզի պահէ .
Հոն ուր խորհուրդ կ՛ուզուի հանդարտ՝
Թեղադրանք մ՛իսկ շատ պատեհ է :

Հոն՝ ուր ծերեր չեն յարգուիր՝
Փորձառութիւնն արժէք չունի .
Ինչ ու եռանդ պէտք են, գիտցի՛ր ,
Չոյց քերտուն պէս քոչունի :

Հոն՝ ուր պէտք կայ քու օգնութեան՝
Մի՛ զըլանայ ծառայութիւն .
Ընտանիք մ՛են մարդիկ համայն ,
Ու աշխարհս ալ՝ ամէնու տուն :

Հոն՝ ուր կըսին է անպակաս՝
Դուն միշտ պակաս եղիր հոնկէ .
Բայց . . . տըփոցի երբ կը տոկաս՝
Ուգածիդ չափ ծեծ քեզ անկ է :

Հոն՝ ուր սէք կայ՝ կեանքն է խաղալ .
Սէքն է մարդոց միակ կարիք .
Կեանք-լինին մէջ միապաղաղ՝
Կիրքն է կ՛առքէ լոկ փոքորիկ :

Կ Ա Տ ՈՒ Ն

Կ'ըսեն. կատուն որ խաղայ,
Մուկին սիրտը կը դողայ.
Յանախ մէկուն գրօսանք,
Միւսին համար է տանջանք:

Կ'ըսեն. խաղը կատուին՝
Անպատճառ մահն է մուկին.
Քաջին ծիծաղն համարձակ՝
Վախկոտին է մեծ վրտանգ:

Կ'ըսեն. կատուն որ խաղայ,
Մուկին սիրտը կը դողայ.
Տարօրինակ է աշխարհ,
Պէտք է տոկալ, չի կայ ճար:

Կատուն միսին չի հասաւ,
Միսը հոտած է ըսաւ.
Չախողն ինքզինք խաբելու
Փափաքող է եւ հըլու:

Կատուն ունի հաց, պանիր,
Գիշերն իր էուն չի տանիր.
Հարուստն ունի անհամար
Մամտութենքն իր յիմար:

Կատուն փոքին համար իր՝
Կը բռնէ մուկ, լա՛ւ գիտցիր.
Շահուն համար ամէն մարդ
Գործեր կ'ընէ դժուար, բարդ:

Կատուի պէս պինդ հոգի,
Ո՛չ. տրուած չէ ոչ ոքի.
Կ'ըսեն. եօթն է իր հոգին,
Կը հաւատա՞ք այս խօսքին:

Շ ՈՒ Ն Ը

Շունը շունին կ'ըրլայ ընկեր,
Նրման սիրէ նրմանի իր.
Համիմաստ են այս գոյգ խօսքեր,
Թէ խելք ունիս՝ չես վարանիր:

Շուն մ'երբ ըլլայ միշտ կռուագան
Վըրայէն վերք չըլլար պակաս.
Կռուիս՝ կ'ուտես ծեծ, գաւագան,
Անո՛ւշ ըլլայ՝ երբ... կը տոկաս:

Շունին ոտքը վազվըզելէ
Եւ ո՛չ մէկ մարդ կը խնայէ.
Խելք գործածէ՛, չափո՛վ քայլէ,
Քու հանգիստիդ դա՛ւն միշտ նայէ:

Շունը՝ որ յար շատ հաչան է՝
Մի՛ կարծեր թէ խածան ալ է.
Բայց գաւագան մը պէտք բան է
Երբ մարդ... գիւղի մէջ կը քայլէ:

Շունին աղօթքն Աստուած լըսէր՝
Երկինքէն վար ոսկար կուգար.
Մի՛ տածեր բնաւ պարսպ յոյսեր,
Այդ՝ կը մատնէ... խելք մը տըկար:

Շունն ալ անխելք՝ ինչպէս կ'ըսեն՝
Մաս կը յուսայ կարկանդակէն.
Չափն իր գիտնալ ամէն առեն՝
Իմաստութիւն մ'է սպաքէն:

Շունի մը չափ հաւատարիմ,
Երախտագէտ քիչ մարդիկ կան.
Երբ խօսքիս չես հաւատար իմ՝
Կընաս... փորձել, տեսնել սակայն:

Է Շ Ը

«Էշը իշունն ֆով կապես՝
Ան ալ կ'ըլլայ միւսին պէս»
Բնա՛ւ մի՛ մոռնար այս առակ,
Յետոյ կ'ըլլաս... խայտառակ:

Էշն եշք ցեխի մէջ խըրի՛
հարհուրդ կուտան ֆեզ բարի.
Բայց օգնելու չեն փութար,
Դուն ֆու գլխուդ նայէ՛ նար:

Իշուդ պոչը կտրես երբ՝
հօսք կը լըսես ամէն կերպ.
Մին՝ կարն կ'ըսէ, միւսն՝ երկայն.
Լըսէ անցիք դուն սակայն:

«Իշու նըման է յամառ»,
Տես ոք չըսուի ֆեզ համար.
Յամառութիւնն է շատ գէշ.
Տըփոց կ'ուտես իբրեւ... էշ:

Իշու նըման շատ մարդեր
երբ չըլլային՝ չեմ գիտեր
Մէկ իշունն գինն ի՛նչ կ'ըլլար,
Քանի՞ հարիւր կամ հազար:

Էշը, սակայն, ունի մէկ
Յատկութիւն մը քանկարժէֆ.
Համբերող է մեծապէս.
Ապացոյցը ըսե՛մ ձեզ:

«Էշ» երբ կ'ըսեն կոշտ մարդուն՝
Անպատուելով իր անուն,
Կը համբերէ անգանգատ
Ու չի բանար... պատույ դատ:

Ո Ի Ղ Տ Ը

Ուղտին ըսեր են. «Ո՞րը կը սիրես.
Ջատ ի վեր նամբա՞ն, թէ ուղին դարվար»
Ուղտը ըսեր է. «Մարդ խենթեցե՞ր ես,
Սե՞ն եկաւ գլխուդ ոսկն հարթ, հաւասար»:

Ուղտին ըսեր են. «Է՛, դուն ուղտ ազբար,
Կրնա՞ս ըսել թէ վիզդ ինչո՞ւ ծուռ է»
Ուղտը ըսեր է՝ շատ անկեղծաբար.
«Չըսե՞ք ինծի թէ շիտակ տեղս ո՞ւր է»:

Ուղտին ըսեր են. «Հանէի՞ր պիտի
Մեզ պար մը պարել թեթեւ ու նրկուն»:
Ուղտը շարժեր է մարմնովն անհոռնի,
Եւ փոցուցեր է նիշդ տասը հատ տուն:

Ուղտի պէս ֆէնտա պէտք չէ՛ որ ըլլաս.
Վայել չէ ըլլալ մարդ ֆինախնդիր.
Ոխն ու ֆէն թոյն են, կ'ընեն մեզ վընաս.
Այս լուրջ խըրատին եղի՛ր ունկնդիր:

Ուղտն ըսաւ. «Ոտքիս տեղ ընեմ մէկ հեղ՝
Տեսե՛ք թէ ձեզի ինչե՞ր կ'ընեմ ես»:
Այսպիսի մարդիկ կ'ըլլան ամէն տեղ.
Նախ՝ աղերսարկու, յետոյ՝ իշխող ֆեզ:

Ուղտն ըսեր է. «Ինձ բան չի գար դժուար՝
Միայն գիս իշունն չընեն հետեւորդ»
Սակայն այդպէս բան շատ ունի աշխարհ,
Անոր մէջ կարգերն են յանախ ձայնորդ:

Ուղտէն ալ այսպէս կայ խօսք ու խըրատ,
Միայն լըսելու ունեցի՛ր ականջ.
Խըրատ չի լըսող մարդը սպիրատ՝
Կը ֆալէ կեանքի նամբան յոգնատանջ:

Մ Է Կ

Մէկ ծաղիկով գարուն չի գար,
Ծաղիկ պէտք է բազմահագար.
Մէկ վարդով ալ եղեմական՝
Զի գարդարուիր մէկ բուրաստան:

Մէկ հատ աստղով՝ նոյն իսկ պայծառ՝
Զի գարդարուիր երկնակամար.
Վար ինկող աստղ մ'ալ անպատճառ
Զի պատճառեր մեծ մութ, խաւար:

Մէկ հատ քիչով չըլլար տաւիղ,
Մէկ հատ նամբով չըլլար բաւիղ.
Մէկ սիւնի վրայ չըլլար տանիք,
Մէկ հոգիով ալ՝ բնտանիք:

Մէկ ձեռքը լոկ ձայն չի հաներ
Պէտք են գունէ երկու ձեռքեր.
Մէկ ձեռքով միսն լըւալ պէտք էս,
Երկու ձեռքովդ ալ՝ փու երես:

Մէկ բան գիտցողն չըլլար բանգէտ,
Պէտք է գիտնայ բաներ մը գէթ.
Մէկ ֆերթուածով չըլլար պրէտ,
Պրէտը պուէտ ծնա՛ծ է յաւէտ:

Մէկ բարիքը չընեն բարի,
Մէկ չարիքն ալ ցաւ չէ կարի.
Լոկ մէկ գործով նրկարագիր՝
Հաւատացե՛ք չի կազմուիր:

Մէկը յաւէտ կը մընայ մէկ,
Այր-կին գոյզը՝ շատ լաւ գիտե՛ք՝
Երբորդներով կը լեցնեն տունն.
Եթէ ոչ ո՞ւր էինք... էս, դուն:

ԵՐԿՈՒ, ՄԷԿ

Երկու չափէ, մէկ կըտրէ՛,
Ա՛յս է նամբան ապահով.
Սըխալ շտկել դժուար է,
Կրնայ շանֆերդ տանիլ... հով:

Երկու լըսէ, մէկ խօսէ,
Իմաստութեան կերպն է այս.
Համբերութիւնդ պակաս է,
Անտարակոյս կը գզջաս:

Երկու խորիէ, մէկ գործէ,
Գործն արդիւնք է իրական,
Զոր պարտըկել փուռ գործ է,
Յանախ կ'ընենք այդ՝ սակայն:

Երկու շահէ, մէկ ծախսէ,
Զես ըլլար խեղճ կամ տընանկ.
Այս ըսածիս հակասէ՛
Արդէն եղած էս... սընանկ:

Երկու սորվէ, մէկ վարժէ
Որ հասցընես աշակերտ.
Թերուս համբակն ի՛նչ կ'արժէ,
Ի... անաւարտ ձեռակերտ:

Երկու ապրէ, մէկ խրատէ,
Որ խրատիդ արժէք տան,
Մարդ քեզ գործէդ կը դատէ,
Եթէ ոչ՝ վրայ կը խնդան:

Երկու ֆն՝ երկու, մէկն է մէկ,
Այս՝ հաշիւ մ'է շա՛տ մեկին.
Երկուն մէկէն է աղէկ,
Ո՞վ «ն՛չ» կ'ըսէ այս խօսքին:

ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔ

(ՓՈՒՆԱՆ ՎԵՐՋԱՌԱՆԻ)

Վերջին խօսքիս ա՛լ եկաւ կարօ ,
Ո՛վ ընթերցող իմ սիրելի ,
Եթէ խօսքի կ'ընծայես . . . յարգ՝
Զունիմ անկէ ես աւելի :

Վերջին խօսքը՝ վերջին պատգամ .
Կրնայ երբեմն տալ շատ օգուտ .
Լոկ անխելքին ո՛չ մէկ անգամ
Խօսք ու խրատ չարժեք . . . մէկ կուտ :

Վերջին խօսքըդ՝ ատոր համար՝
Երբ կը խօսիս՝ կըշռէ՛ գայն լա .
Տե՛ս որ չըլլայ այն խօսք մ'յիմար ,
Խօսեցա՞ր , ա՛լ գերդ նետ թըռա :

Վերջին խօսքին համար յետոյ
Զոջալն երբե՛ք օգուտ չունի .
Խօսքեր հապնեայ եւ ավ յափռոյ՝
Սիրտ են կոտրեր քանի՛, քանի՛ :

Վերջին խօսքս ալ առաջինէն
Շատ ալ տարբեր խօսք մը չէ բնա՛ւ .
Անոնք նո՛յն բան կը սորվեցնեն ,
Միայն գանձնէ դուն սորվէ՛ լա :

Վերջին անգամ կ'ըսեմ ես քեզ .
Զրա՛րթ եղիւ ամէն տեսն .
Հինգ հարիւր է . . . հազարին կէս ,
Հոգ չէ մարդիկ քեզ ծուռ դատեն :

Վերջին խօսքովս ալ երբ չառնես՝
Զրաբթութեան դասն օգտաւէտ ,
Մարդ ըլլալու չունիս երես . . . ,
Մեզքը . . . նիտիդ այժմ եւ յաւէտ :

ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

	Էջ
	5
Զօն	7
Առաջին հօսի, (Փոխան Յառաջարանի)	11
Զուարթ Եզիր	12, 13, 14
Աշխարհ, Ա. Բ. Գ.	15, 16, 17
Մարդիկ, Ա. Բ. Գ.	18
Ես	19
Դուն	20
Ան	21, 22, 23
Կեանքը, Ա. Բ. Գ.	24, 25
Ամուսնութիւն, Ա. Բ.	26, 27
Կին Մը, Ա. Բ.	28, 29
Կնիկ կայ, Կնիկ ալ կայ, Ա. Բ.	30, 31
Էրիկ կայ, Էրիկ ալ կայ, Ա. Բ.	32
Ազջիկ	33
Տղա՛ս	34
Սիրէ՛	35
Ատէ՛	36
Յուսա՛	37
Մի՛ Յուսար	38
Հաւատա՛	39
Մի՛ Հաւատար	40, 41, 42
Մի՛, Ա. Բ. Գ.	43
Մի՛ կարծեր	44
Մի՛ Նախանձիր	45
Մի՛ Սխալիր	46
Երանի՛ Բեզ	47
Վա՛յ Բեզ	48, 49
Եթէ կուգես, Ա. Բ.	50, 51
Եթէ Ըլլաս, Ա. Բ.	52
Ժամանակը	53
Ժամանակ կայ	54
Զարծեր	54
	89

Կ'արժէ	55
Պէտք է	56
Արթնցի'ր	57
Զանա'	58
Համբերէ	59
Բարեկամ	60
Բարիք եւ Զարիք	61
Խրատ	62
Բամբասանք	63
Ուրիշները	64
Զափագանց	65
Շուտ	66
Կամաց, Կամաց	67
Անխելք	68
Պարզ	69
Շիտակ	70
Վախկոտ	71
Տգեղ	72
Անուշ	73
Յիմար	74
Հաւատարիմ	75
Հարուստ	76
Ամէն	77
Ինչ որ	78
Հոն ուր	79
Կատուն	80
Շուներ	81
Էշը	82
Ուղտը	83
Մէկ	84
Երկու, Մէկ	85
Վերջին հօսք (Փոխան Վերջաբանի)	86

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԵՐԿԵՐԸ

ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ (Կրօնական Բանաստեղծութիւններ)
 1903-4, 114 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Յ. Մատթէոսեան (Սպառած)
 ՍՐԲԱԶԱՆ ՆԵՐՇՆՁՈՒՄՆԵՐ (Տօնակն Քերթուածներ)
 1906-7, 64 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Օսմ. Գործ. Ընկ. 1910 50 սէնթ
 ՕՇԱԿԱՆ ՆՈՐ Ընթերցարան Բ. (Պատկերազարդ)
 190 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Յ. Մատթէոսեան, 1914 (Սպառած)
 ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ՎԵՐ. Հըրպըրթ Մ. Ալէնի,
 95 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Յ. Մատթէոսեան, 1919 —(Սպառած)
 ՀԱՅՈՒ ՈՐԲԵՐ (Գուրբի Քերթուած) 16 էջ, Կ. Պոլիս,
 Տպ. Առաւօտ, 1919
 ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ, Պատկերազարդ Շարաթաթերթ, Ա. Բ.
 Գ. տարիներ, 1920 Հոկտ—1922 Դեկտ. Կ. Պոլիս,
 Տարեկան հաւարածոն 2.50 տոլար

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՍԿԵԳԵՏԻ ԹԱՐԱՒՈՐԸ կամ ՍԵՒ ԵՂԱՅՐՆԵՐ, Հեղ.
 ձոն Բըսթին, 68 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Կ. Է. Մ. Գ.
 Քէշիշեան, 1913
 ԿԱՂ ԻՇԽԱՆԻԿԸ Է. ԻՐ ԹՈՉՈՂ ԼՕԴԻԿԸ, Հեղ. Միտիս
 Միւրք Բրէյթ, 147 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Կ. Է. Մ.
 Գ. Քէշիշեան, 1913
 ԱՒԵՏԱՐԱՆԻՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, 74 էջ, Կ. Պոլիս,
 Տպ. Կ. Է. Մ. Գ. Քէշիշեան, 1914
 ՍԲ. ԳԻՐՔԸ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԽՕՄՔԸ Է, Հեղ. Վեր. Թշիս-
 տոր Թ. Հալլէ, 30 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Յ. Մատ-
 թէոսեան 1912
 ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ Ի՞՞՞
 Է Է. Ի՞՞՞ Կ'ընէ, 16 էջ, Կ. Պոլիս Տպ. Քէշիշեան 1913
 ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱՒԱՏՔԸ, Հեղ. Ալիս Ֆրիմէն Ֆըրմըն,
 38 էջ, Կ. Պոլիս, Վերաշինութեան Մատենաշար
 Թիւ 1, Տպ. Յ. Մատթէոսեան, 1920

ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

ՀԸՍՍԻՅԱԹ ԳԱԹՐԷՒԵՐԻ, 88 էջ, Կ. Պոլիս, Տպ. Օսմ.
 Գործ. Ընկերութեան, 1910 (Սպառած)

Ձ Ե Կ Ո Յ Ց

Հեղինակը Ձուարք Գրականութեան համար ունի պատրաստ երկ մը «Ազանդեր» անունով, որ հաւաքածոն է մեծ մասամբ անտիպ իր Ձուարթ Քերթուածներուն: Ունի քառեակներու վերածուած Հայկական Առակներու հաւաքածոյ մը, ինչպէս նաև ստուար հաւաքածոյ մը «Ծիծաղ»ներու: Մանկական Գրականութեան համար ունի «Սրատանի», ոտանաւոր իրաաներ, դեռատիներու ուղղուած, «Անտէր-որնի Հէքեաթ»ներուն թարգմանութիւնը: Ասոնցմէ զատ ունի նաև հայրենասիրական, դրական և կրօնական իր քերթուածներուն հաւաքածոները:

Այս երկերէն որ և է մէկին հրատարակութեան համար հեղինակը սիրով նկատի պիտի առնէ հրատարակիչներէ և Մեկենասներէ եղած առաջարկներ:

«Ազգային գրադարան»

NL0313674

24837